

Έντυπο υλικό στα Θρησκευτικά ΣΤ' Δημοτικού

**Ο κόσμος της θρησκείας
Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία,
τόπους και γεγονότα**

Τόμος 1ος

Έντυπο υλικό στα Θρησκευτικά ΣΤ' Δημοτικού

Ο κόσμος της θρησκείας

**Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία,
τόπους και γεγονότα**

Το έντυπο προσωρινό υλικό στα Θρησκευτικά δημιουργήθηκε με την ευθύνη της επιτροπής εμπειρογνομόνων του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο υλοποίησης του Υποέργου «Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Οδηγών για τον Εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων» της Πράξης «ΝΕΟ

**ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) -
Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Το παρόν
υλικό συνοδεύει το αντίστοιχο Πρό-
γραμμα Σπουδών και τον Οδηγό Εκ-
παιδευτικού.**

**Για τη σύνταξη του φακέλου προ-
σωρινού υλικού στα Θρησκευτικά
ΣΤ΄ Δημοτικού εργάστηκαν αμισθί
το μέλος της επιτροπής εμπειρο-
γνωμόνων **Αντώνιος Παναγάκης,**
**Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκ-
παίδευσης και οι εκπαιδευτικοί:****

**Μαίρη Βούκανου, Σχολική Σύμβου-
λος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Γεωργία Καρέλα, Εκπαιδευτικός
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης**

**Παρασκευή Μυλωνά, MA, PhD
στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

**Σχεδιασμός και μορφοποίηση Φακέ-
λου:**

**Παρασκευή Μυλωνά, MA, PhD στην
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

**Εικονογράφηση εξωφύλλου: Κο-
ψίδης Ράλλης, «Το όραμα του Απ.
Παύλου», τοιχογραφία στον νάρ-
θηκα του ιερού ναού Αποστόλου
Παύλου του Ορθοδόξου Κέντρου
του Οικουμενικού Πατριαρχείου,
Chambésy Genève, 1978.**

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ειδικής Αγωγής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

**Έντυπο προσωρινό υλικό
στα Θρησκευτικά ΣΤ' Δημοτικού**

Τόμος 1ος

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

Αγαπητά μας παιδιά,

Καθώς το ρυάκι του χρόνου κυλάει γοργά, φτάσατε κιόλας στην τελευταία τάξη του Δημοτικού σχολείου. Πριν ανοιχτείτε στους καινούριους ορίζοντες του Γυμνασίου, θα ολοκληρώσετε τη φετινή χρονιά, αποκτώντας γνώσεις σε ένα υψηλότερο επίπεδο σε όλα τα υπόλοιπα μαθήματα, καθώς και στα Θρησκευτικά. Έχετε για εφόδια ασφαλώς ό,τι κατακτήσατε ως τώρα, αλλά προπάντων τον διάλογο και τη συνεργασία με τους συμμαθητές σας, καθώς επίσης την προσωπική σας συμμετοχή και προσπάθεια. Και φέτος, θα συνεχίσετε τη διερεύνηση του κόσμου της θρησκείας μέσα από κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα, όπως έχουν αποτυπωθεί στον πολιτισμό του τόπου μας, αλλά και παγκόσμια με το πέρασμα του χρόνου από τα βάθη των

αιώνων ως σήμερα.

Στο ξεκίνημά μας, θα γνωρίσουμε τις δυσκολίες που συνάντησαν οι πρώτοι χριστιανοί. Κατόπιν, θα εκτιμήσουμε την επίδραση της Αγίας Γραφής, του πιο πολυδιαβασμένου βιβλίου όλων των εποχών, στον πολιτισμό και στη ζωή των ανθρώπων. Ακόμη, θα προσεγγίσουμε και θα αναγνωρίσουμε το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας ως το κεντρικό γεγονός της ζωής της Εκκλησίας. Επιπλέον, θα γνωρίσουμε διαφορετικές χριστιανικές παραδόσεις και άλλες θρησκείες στη χώρα μας, ώστε να σεβόμαστε και να συνυπάρχουμε ο ένας με τον άλλο. Τέλος, θα ταξιδέψουμε από τη χώρα μας στην Ευρώπη και στον κόσμο ολόκληρο με οδηγούς μνημεία στα οποία αποτυπώθηκε η χριστιανική πίστη και παράδοση.

Ο Φάκελος Θρησκευτικών που κρατάτε στα χέρια σας, με τα προτεινόμενα διδακτικά υλικά, θα σας βοηθήσει να επεξεργαστείτε τις θεματικές ενότητες και να εκφραστείτε δημιουργικά. Με την καθοδήγηση της δασκάλας ή του δασκάλου σας, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μέρος αυτού του υλικού, ακόμη να αξιοποιήσετε υλικά που εσείς θα αναζητήσετε και θα βρείτε, με αποτέλεσμα ο Φάκελος αυτός να εμπλουτίζεται διαρκώς με τη δική σας ματιά και συνεργασία.

Ας πορευτούμε λοιπόν...

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Οι πρώτοι χριστιανοί: δυσκολίες και περιπέτειες.

**Οι πρώτοι χριστιανοί τελούν το
Μυστήριο της Βάπτισης σε μια κα-
τακόμβη**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1

**Οι πρώτοι χριστιανοί: δυσκολίες
και περιπέτειες**

**Οι πρώτοι Χριστιανοί μέσα στον
κόσμο**

**Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ή El
Greco, λεπτομέρεια από την Πε-
ντηκοστή**

**Η εξάπλωση των χριστιανικών κοι-
νοτήτων στον κόσμο**

**Την ημέρα της Πεντηκοστής, πε-
νήντα μέρες μετά την Ανάσταση του
Χριστού, εμφανίστηκε το Άγιο Πνεύ-**

μα στους μαθητές Του, με μορφή πύρινων γλωσσών πάνω από τα κεφάλια τους. Μετά από αυτό το γεγονός οι μαθητές έπαψαν να φοβούνται και να κρύβονται κι άρχισαν να κηρύττουν την Ανάσταση του δασκάλου τους και μάλιστα σε διαφορετικές γλώσσες κι έτσι τους καταλάβαιναν όλοι. Την ίδια κιόλας μέρα ο Πέτρος κήρυξε στους πιστούς Ιουδαίους που είχαν έρθει από διαφορετικούς τόπους για να προσκυνήσουν στο Ναό. Περίπου 3.000 πίστεψαν και βαφτίστηκαν εκείνη την ημέρα (Πράξεις 2, 1-41).

Με αυτό το γεγονός που θεωρείται και η ιδρυτική πράξη της Εκκλησίας, άρχισε να δημιουργείται η πρώτη χριστιανική κοινότητα στα Ιεροσόλυμα περίπου το 30 μ.Χ., η οποία περιλάμβανε τους πρώτους Ιουδαίους που προσχώρησαν στη νέα πίστη.

ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

1η Περιοδεία
2η Περιοδεία
3η Περιοδεία

**Πιθανή
διαδρομή**

**Πορεία για την πρώτη
φυλάκιση στη Ρώμη**

1 Σελεύκεια
2 Σαλαμίνα
3 Πάφος
4 Αττάλεια
5 Πέργη
6 Αντιόχεια
7 Ικόνιο
8 Λύστρα
9 Δέρβη

1 Ιερουσαλήμ
2 Καισάρεια
3 Σελεύκεια
4 Αντιόχεια
5 Δέρβη
6 Ικόνιο
7 Αντιόχεια
8 Αμφίπολη
9 Απολλωνία
10 Θεσσαλονίκη

1 Πτολεμαΐδα
2 Πάφος
3 Πάταρα
4 Τραλλείς
5 Άσσος
6 Τρωάς
7 Νεάπολη
8 Θεσσαλονίκη
9 Βέροια
10 Λάρισα

- 1 Σάμος
- 2 Γόρτυς
- 1 Ιερουσαλήμ
- 2 Καισάρεια
- 3 Πτολεμαΐδα
- 4 Τύρος
- 5 Σιδώνα
- 6 Πάταρα
- 7 Γόρτυς
- 8 Ρώμη

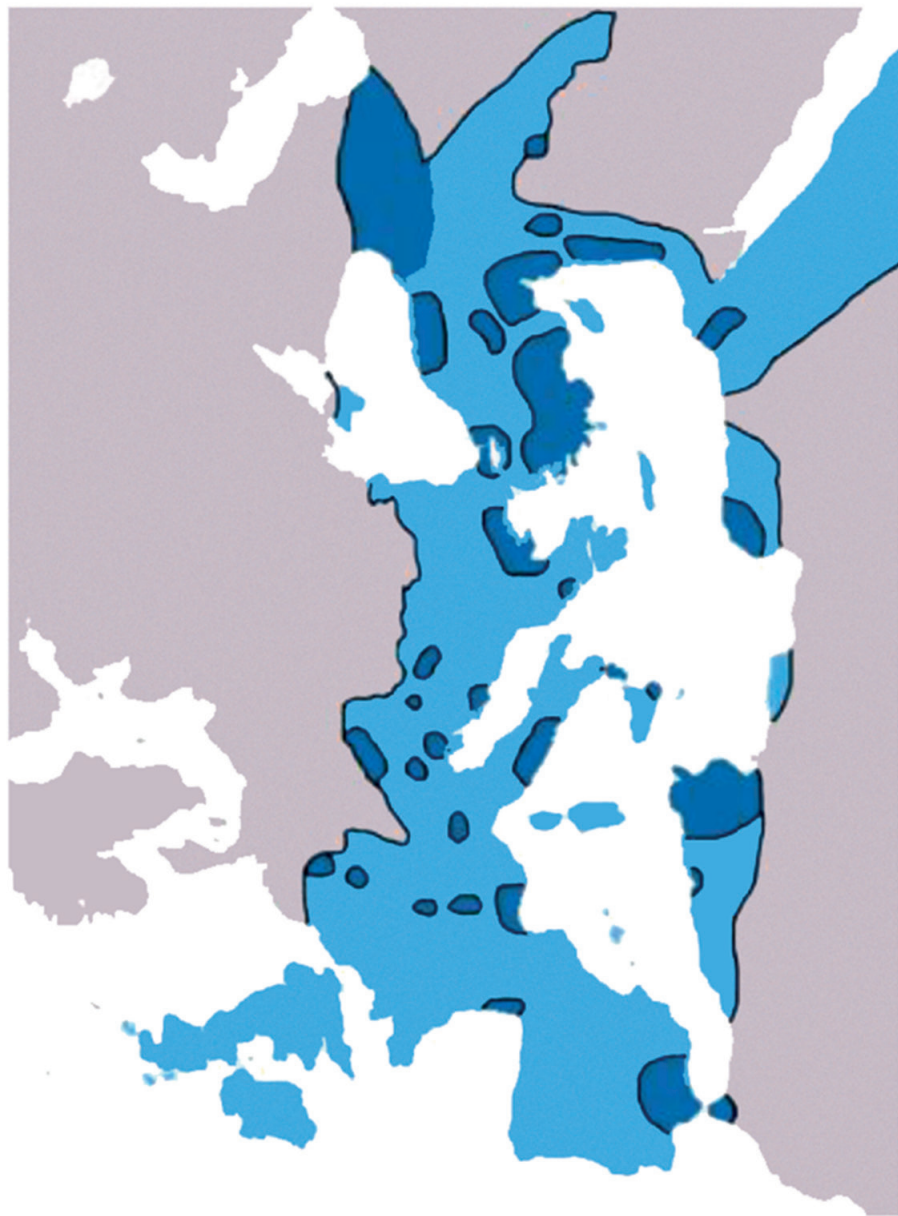
- 11 Βέροια
- 12 Αθήνα
- 13 Κόρινθος
- 14 Κεχραιές
- 15 Τραλλείς
- 16 Κνίδος

- 11 Κεχραιές
- 12 Τραλλείς
- 13 Έφεσος
- 14 Λαοδίκεια
- 15 Κολοσσές
- 16 Λύστρα
- 17 Δέρβη
- 18 Ταρσός
- 19 Αντιόχεια

Αργότερα με τις περιοδείες του Αποστόλου Παύλου ο χριστιανισμός άρχισε να διαδίδεται με γοργούς ρυθμούς. Έτσι, όπως πληροφορούμαστε κυρίως από τις Πράξεις των Αποστόλων και τις επιστολές του Αποστόλου Παύλου, μόλις δέκα χρόνια μετά την Ανάσταση του Ιησού, ο Χριστιανισμός έχει εξαπλωθεί από την Ιερουσαλήμ ως την Αντιόχεια, την Αλεξάνδρεια, την κυρίως Ελλάδα, την Κύπρο, την Κρήτη και τη Ρώμη.

Υπολογίζεται ότι γύρω στο 100 μ.Χ. υπήρχαν 40 χριστιανικές κοινότητες. Ένας χριστιανός φιλόσοφος, ο Ιουστίνος που μαρτύρησε το 165 μ.Χ., διαβεβαίωνε ότι στις μέρες του ο Χριστιανισμός είχε διαδοθεί σε όλα τα γνωστά μέρη της γης.

**Εξάπλωση του
Χριστιανισμού
ως το 325 μ.Χ.**

**Εξάπλωση του
Χριστιανισμού
ως το 600 μ.Χ.**

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Διηγηθείτε και σχολιάστε ή ανα-
παραστήστε στην τάξη την ιστο-
ρία της Πεντηκοστής. Τι συνέβη;
Ποιοι συμμετείχαν; Τι έγινε μετά
το γεγονός της Πεντηκοστής;**
- 2. Συζητήστε σε ομάδες: Γιατί ο
Χριστιανισμός εξαπλώθηκε
πρώτα στις συγκεκριμένες πε-
ριοχές και πόλεις; Αφού παρου-
σιάσετε τις σκέψεις σας, συζη-
τήστε και αυτό το ζήτημα: είχε
σημασία η γλώσσα που ομιλού-
νταν σε αυτές τις πόλεις/περιο-
χές;**
- 3. Χωριστείτε σε δυάδες: η κάθε
δυάδα σχεδιάζει με μαρκαδόρο
ή κλωστή στον χάρτη μία περι-
οδεία του Αποστόλου Παύλου.**

Κυκλώστε ή υπογραμμίστε από ποιες πόλεις της Ελλάδας πέρασε. Συζητήστε: για ποιο λόγο σταμάτησε σε αυτές τις πόλεις; Για ποιο λόγο δεν συνέχισε τις περιοδείες του;

- 4. Παρατηρήστε το ψηφιδωτό της συνάντησης Πέτρου και Παύλου από την βασιλική του Μονρεάλε της Σικελίας.**

Σκεφτείτε και συζητήστε στην τάξη:

- α. τι βλέπω;**
- β. τι σκέφτομαι για αυτό που βλέπω;**
- γ. τι άλλο με κάνει να αναρωτιέμαι;**

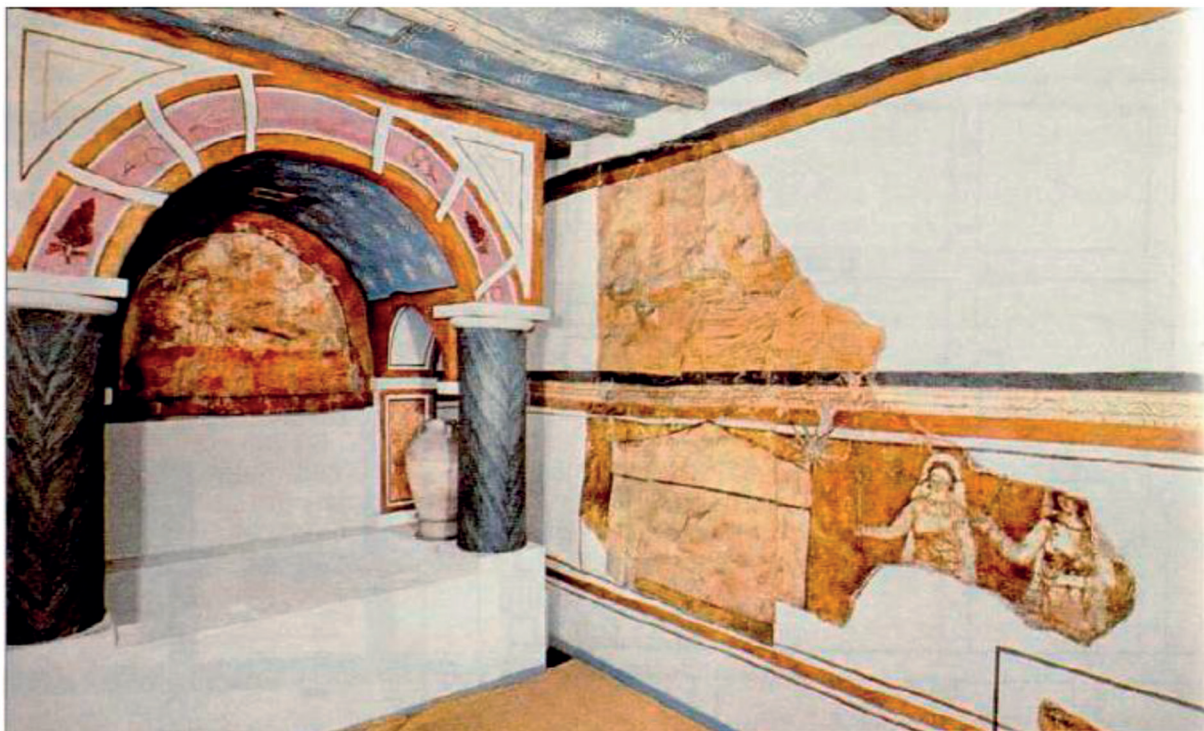
Τόποι λατρείας των πρώτων χριστιανών

Στα πρώτα χρόνια της ζωής της Εκκλησίας οι χριστιανοί δεν είχαν συγκεκριμένους τόπους λατρείας, καθώς ήταν μια νέα θρησκεία που χρειαζόταν χρόνο για να δημιουργήσει τα δικά της έθιμα και τελετές για να ξεχωρίζει από τον Ιουδαϊσμό.

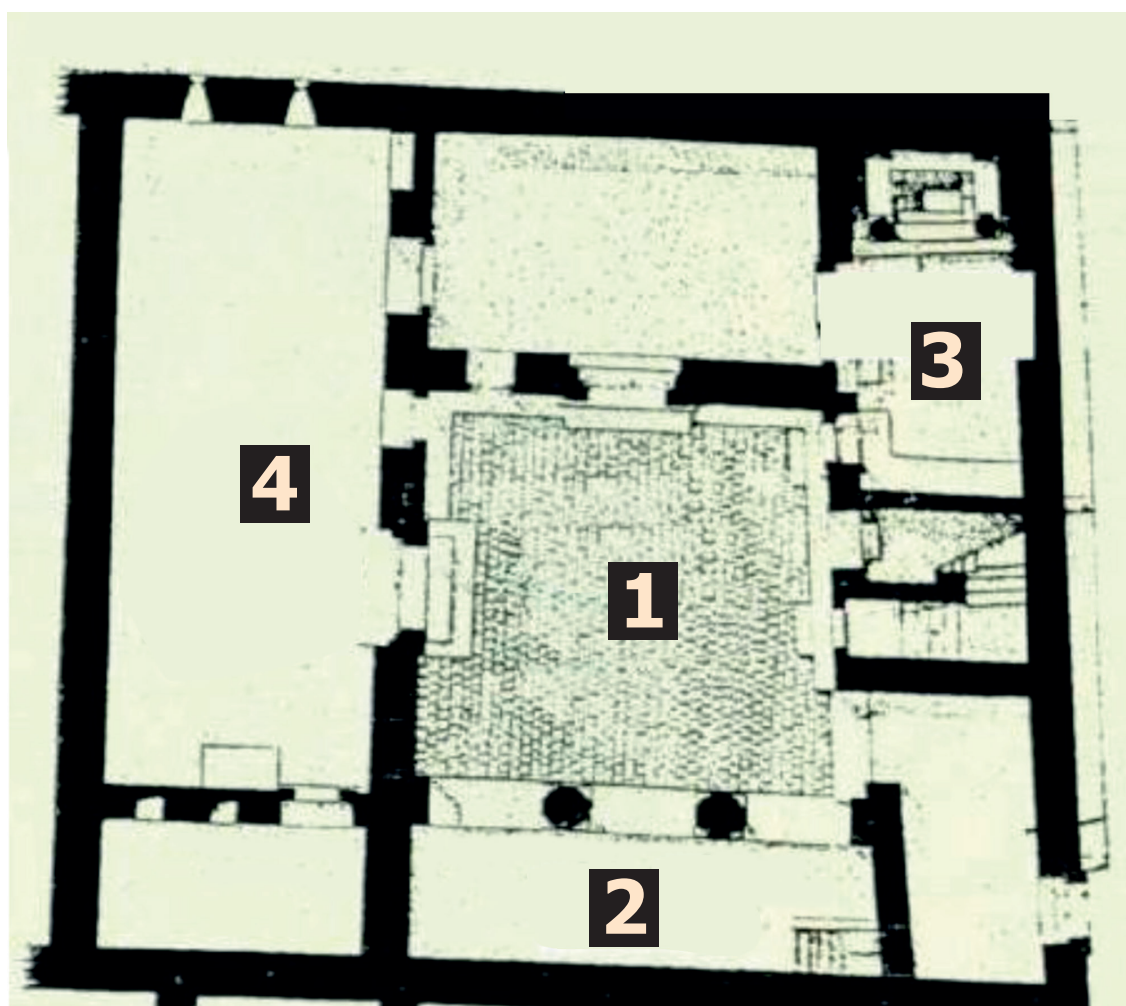
Έτσι, στην αρχή, οι συγκεντρώσεις των πιστών γίνονταν σε σπίτια που παραχωρούσαν οι χριστιανοί οι οποίοι είχαν οικονομική άνεση. Εκεί έψαλλαν ύμνους, προσεύχονταν και τελούσαν τα μυστήρια.

Σε πολλές περιπτώσεις όχι απλά χρησιμοποιούσαν περιστασιακά σπίτια πιστών, αλλά μετέτρεπαν σπίτια σε ναούς, όπως φαίνεται από ευρήματα αρχαιολόγων. Για παράδειγμα, στην πόλη Δούρα ή

Δαμάρα-Ευρωπός της Συρίας, που χρονολογείται τον 3ο αιώνα, βρήκαν ένα μεγάλο δωμάτιο με υπερυψωμένο δάπεδο στην ανατολική πλευρά (που θεωρούν ότι τοποθετούνταν η Αγία Τράπεζα), ένα διπλανό δωμάτιο με το Βαπτιστήριο και τις ανάλογες εγκαταστάσεις ύδρευσης που είναι διακοσμημένο με τοιχογραφίες και μια αυλή που χωρίζει αυτά τα δύο δωμάτια.

Το βαπτιστήριο

1 ΑΥΛΗ

2 ΠΡΟΣΤΩΟ

3 ΒΑΠΤΙΣΤΗΡΙΟ

4 ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

Κάτοψη (σχέδιο) των χώρων του σπιτιού. Τα μέρη που διαμορφώνουν οι πρώτοι Χριστιανοί τα συναντάμε σε άλλη μορφή και σε σημερινές εκκλησίες.

Αργότερα, από το 200 μ.Χ. και μετά και κυρίως μετά το τέλος των διωγμών, όταν οι χριστιανοί γίνονταν όλο και περισσότεροι, ιδρύθηκαν ξεχωριστοί τόποι λατρείας. Άλλες πληροφορίες για τη λατρευτική ζωή των πρώτων χριστιανών προέρχονται από τις τοιχογραφίες των κατακομβών.

Κατά τη διάρκεια των διωγμών οι χριστιανοί τελούσαν τη Θεία Ευχαριστία μυστικά, κυρίως στις κατακόμβες.

Ιερό στις κατακόμβες της Ρώμης

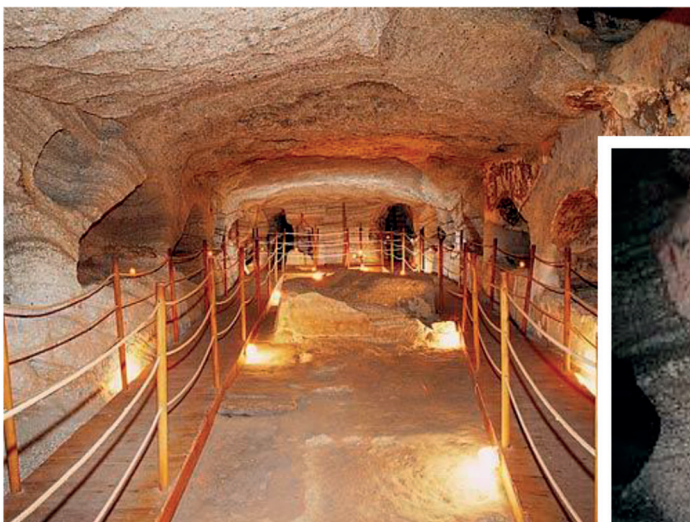
Οι κατακόμβες ήταν υπόγειες βαθιές στοές στις οποίες θάβονταν οι νεκροί την εποχή εκείνη για εξοικονόμηση χώρου. Μετατράπηκαν σε κρύπτες-υπόγειους μικρούς ναούς και τους διακοσμούσαν με συμβολικές παραστάσεις. Εκεί τελούσαν τη Θεία Ευχαριστία. Στη Ρώμη, έφταναν έως και τα έξι επίπεδα κάτω από την επιφάνεια της γης. Λαξεύονταν σε πορώδες έδαφος και αποτελού-

νταν από περίπλοκα συμπλέγματα διαδρόμων και κεντρικών θαλάμων πολλών χιλιομέτρων στα τοιχώματα των οποίων ανοίγονταν τάφοι σε επάλληλες σειρές και σε διάφορα σχήματα. Οι διάδρομοί τους ήταν μακρόστενοι με δάπεδο επίπεδο και οροφή συνήθως ημικυλινδρική. Οι κατακόμβες χρησιμοποιήθηκαν ως χώροι λατρείας μόνο σε περιπτώσεις σκληρών διωγμών λόγω της στενότητας του χώρου και της πνιγηρής ατμόσφαιρας του υπόγειου τάφου.

Απεικόνιση με laser: οι κατακόμβες
της Αγίας Δομιτίλλας στη Ρώμη

Ονομαστές κατακόμβες βρίσκονται στη Ρώμη (η κατακόμβη του Αγίου Καλλίστου, της Αγίας Δομιτίλλας, της Αγίας Πρισκίλλας και του Αγίου Σεβαστιανού), στη Νάπολη, στη Σικελία, στην Αίγυπτο, στη Μάλτα (η κατακόμβη της Αγίας Αγάθης) και στην Ελλάδα οι (κατακόμβες της Μήλου).

Κατακόμβες Μήλου

Στις κατακόμβες εντοπίζονται στοιχεία αρχαϊκής εικονογραφίας που έγινε γνωστή ως η τέχνη των κατακομβών. Η τεχνοτροπία σ' αυτές τις

απεικονίσεις είναι ελεύθερη. Άρχισε με μοτίβα, τα οποία παρέλαβε από την ειδωλολατρική τέχνη. Ο σκοπός της τέχνης αυτής είναι καθαρά διδακτικός. Χρησιμοποιήθηκαν σύμβολα όπως η ναῦς (καράβι), ο ἰχθύς (ψάρι), η ελιά, η άγκυρα, η ἄμπελος κ.ά. Η θρησκευτική τέχνη αυτής της περιόδου δεν είναι τόσο εκλεπτυσμένη όσο είναι η Βυζαντινή τέχνη και έχει περισσότερο θρησκευτική διδακτική παρά καλλιτεχνική σημασία.

Ιδέα για δραστηριότητα

Παρατηρήστε τις εικόνες με δύο από τα σύμβολα που οι πρώτοι χριστιανοί χάραζαν ή ζωγράφιζαν στις κατακόμβες.

- Τι νομίζετε ότι συμβολίζει ο βοσκός; Τι συμβολίζουν τα ψάρια; Τι η άγκυρα; Κάνετε τη δική σας αναζήτηση ή συμβουλευτείτε και τον Φάκελο Μαθήματος της Γ' Δημοτικού.
- Αναζητήστε και άλλα βασικά

σύμβολα των χριστιανών. Σχεδιάστε τα σε αυτοκόλλητα χαρτάκια και κολλήστε τα σε μια γωνία του ταμπλό της τάξης.

Χριστιανικές κοινότητες αγάπης

Από τη στιγμή που η βάση όλης της διδασκαλίας του Χριστού ήταν η αγάπη, οι πρώτοι χριστιανοί έβαλαν στόχο να την κάνουν βασικό μέρος της νέας πίστης, και μάλιστα στην πράξη!

Στην πρώτη χριστιανική κοινότητα της Ιερουσαλήμ όλοι ήταν αφοσιωμέ-

30 / 14 - 15

νοι στη διδασκαλία των Αποστόλων και στη μεταξύ τους ενότητα, στην τέλεση της Θείας Ευχαριστίας και στις προσευχές.

«Όλοι οι πιστοί ζούσαν σε έναν τόπο και είχαν τα πάντα κοινά· πουλούσαν ακόμα και τα κτήματα και τα υπάρχοντά τους, και μοίραζαν τα χρήματα σε όλους, ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός».

Πράξ. 2:42-47

«Όλοι όσοι πίστεψαν είχαν μία καρδιά και μία ψυχή. Κανείς δεν θεωρούσε ότι κάτι από τα υπάρχοντά του ήταν δικό του, αλλά όλα τα είχαν κοινά».

Πράξ. 4:32

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει «κανείς ανάμεσά τους που

να στερείται τα απαραίτητα. Γιατί όσοι είχαν χωράφια ή σπίτια τα πουλούσαν, κι έφερναν το αντίτιμο αυτών που πουλούσαν, και το έθεταν στη διάθεση των Αποστόλων. Απ' αυτό δινόταν στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του».

Πράξ. 4:34-35

Τα ήθη και ο πολιτισμός της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ευνοούσαν τον ατομισμό* ως στάση ζωής. Αντίθετα και μάλλον πρωτότυπα για την εποχή εκείνη, η χριστιανική Εκκλησία ανέπτυξε έναν διαφορετικό τρόπο σκέψης, που βασιζόταν σε όσα είχε διδάξει ο Ιησούς Χριστός σχετικά με τον πλούτο και την ατομική ιδιοκτησία αφού «δύσκολα θα μπουν στη Βασιλεία του Θεού αυτοί που έχουν τα χρήματα».

Λκ. 18, 24

***ατομισμός: προτεραιότητα στις ανά-
γκες του ατόμου**

Κωστής Παλαμάς, Άγιες αγάπες

**Αγάπες μεγαλόδωρες περίσσια
κάτου απ' τη σκέπη τη δική σας,
ζούσαν μικροί, τρανοί, πλούσιοι,
ίσια
φτωχοί
κι ένωνε τους ανθρώπους μια
ψυχή.**

Ο Ιάκωβος απευθύνεται στους πλούσιους:

«Ακούστε με τώρα εσείς οι πλούσιοι. Κλάψτε με γοερές κραυγές για τα βάσανά σας, που όπου να' ναι έρχονται. Ο πλούτος σας σάπισε, και τα ρούχα σας τα' φαγε ο σκόρος· το χρυσάφι σας και το ασήμι κατασκούριασαν, και η σκουριά τους θα είναι μαρτυρική κατάθεση εναντίον σας και θα καταφάει τις σάρκες σας σαν τη φωτιά. Κι ενώ πλησιάζει η κρίση, εσείς μαζεύετε θησαυρούς.

Ακούτε! Κραυγάζει ο μισθός των εργατών που θέρισαν τα χωράφια σας κι εσείς τους τον στερήσατε· και οι κραυγές των θεριστών έφτασαν ως τα αυτιά του παντοδύναμου Κυρίου. Ζήσατε πάνω στη γη με απολαύσεις και σπατάλες. Παχύνατε σαν τα ζώα, που τα πάνε για

σφάξιμο. Καταδικάσατε και φονεύσατε τον αθώο· δε σας προέβαλε αντίσταση καμία».

Ιακ. 5:1-6

Οι πρώτοι χριστιανοί αποφάσισαν να προσαρμόσουν τη ζωή τους στα λόγια του Ιακώβου. Θα αγαπούσαν, λοιπόν, τον συνάνθρωπο χωρίς εγωισμό και διάθεση να ωφεληθούν εις βάρος του όπως έκαναν οι τότε πλούσιοι. Θα έφτιαχναν έναν καινούριο κόσμο για να ζήσουν με αγάπη!

Αποφασίστηκε να υπάρχει κοινό ταμείο σε κάθε εκκλησιαστική κοινότητα και η κοινοκτημοσύνη διέκρινε τις σχέσεις των πρώτων χριστιανών, οι οποίοι μοιράζονταν τα αγαθά τους,

προκειμένου να μη νιώθει κανείς υποδεέστερος του άλλου. Όλοι τους ήταν ομόψυχοι και ένιωθαν ενωμένοι σαν αδέρφια στην οικογένεια του Χριστού, με κοινό τους σπίτι την εκκλησία, στην οποία περνούσαν πολύ χρόνο.

Όμως με την πάροδο των αιώνων, την εξάπλωση της Εκκλησίας ανά την Οικουμένη και τη ραγδαία αύξηση των μελών της, ο κοινοτικός τρόπος ζωής που διέκρινε την πρώτη εκείνη εκκλησιαστική κοινότητα, αμβλύθηκε και τελικά, παρήκμασε. Πλέον οι χριστιανοί πάνε στην εκκλησία τους για να προσευχηθούν και να συμμετέχουν στα Μυστήρια και σε λίγες περιπτώσεις για να φάνε όλοι μαζί ή για να πάρουν αποφάσεις για το μέλλον της εκκλησιαστικής κοινότητάς τους.

Ιδέα για δραστηριότητα

Αναζητήστε ποιες δραστηριότητες οργάνωναν και πραγματοποιούσαν οι πρώτοι χριστιανοί ως μέρος της πίστης τους.

Χωριστείτε σε ομάδες και φτιάξτε από μια «παγωμένη εικόνα» κάθε δραστηριότητας. Δώστε έμφαση στα συναισθήματα αδελφοσύνης που είχαν οι χριστιανοί μεταξύ τους και εκφράστε τα με τη στάση του σώματος και την έκφραση του προσώπου σας.

Βγάλτε την κάθε σκηνή φωτογραφία και εκθέστε τις εικόνες σας στην τάξη.

Πώς έβλεπε ο κόσμος τους πρώτους Χριστιανούς

«Ο λαός τους εκτιμούσε»

Οι μη χριστιανοί συμπολίτες τους τους αγαπούσαν και τους θαύμαζαν. «Ζούνε στη γη, μα συμπεριφέρονται σαν άγγελοι στον ουρανό», έλεγαν. Είχε γίνει φανερό πως ο τρόπος ζωής τους ήταν διαφορετικός, καινούριος.

Φυλακίσεις και διωγμοί

Η παράδοξη συμπεριφορά των ανθρώπων αυτών που ζούσαν την αγάπη τόσο έντονα δεν προκαλούσε όμως μόνο θαυμασμό. Όπως και σήμερα, οι ασυνήθιστες συμπεριφορές προκαλούσαν και τότε καχυποψία, μέχρι και έχθρα σε όσους δεν τις καταλάβαιναν.

Από το βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων στην Καινή Διαθήκη πληροφορούμαστε πως:

➤ **Οι Σαδδουκαίοι, τα μέλη του ιουδαϊκού συνεδρίου, ήταν αγανακτισμένοι για όσα κήρυτταν οι Απόστολοι. Έτσι, ο Πέτρος και ο Ιωάννης ανακρίθηκαν, βασανίστηκαν, απειλήθηκαν και ρίχτηκαν στη φυλακή (Πράξ. 4 και 5).**

➤ **Μετά τη συκοφάντηση και τον λιθοβολισμό του Στεφάνου (Πράξ. 6 και 7) έγινε μεγάλος διωγμός των χριστιανών των Ιεροσολύμων και όλοι, εκτός από τους Αποστόλους, αναγκάστηκαν να διασκορπιστούν στα χωριά της Ιουδαίας και της Σαμάρειας. Μάλιστα, ο ίδιος ο Παύλος, πριν τη μεταστροφή του, συμμετείχε στους διωγμούς αυτούς εισβάλλοντας**

στα σπίτια χριστιανών και ρίχνοντάς τους στη φυλακή (Πράξ. 8).

➤ Ο βασιλιάς Ηρώδης άρχισε να διώκει τα μέλη της εκκλησίας. Πρώτα αποκεφάλισε τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Ιωάννη. Στη συνέχεια συνέλαβε και φυλάκισε τον Πέτρο (Πράξ. 12).

40 / 17 - 18

➤ Αργότερα, στους Φιλίππους, ο ίδιος ο Παύλος και ο συνεργάτης του ο Σίλας ραβδίσθηκαν δημόσια και φυλακίστηκαν (Πράξ. 16).

Rembrandt, 1627. Ο Άγιος Παύλος στη φυλακή

➤ Στην Έφεσο έγιναν ταραχές εναντίον των χριστιανών επειδή ξεσηκώθηκαν κατασκευαστές αγαλμάτων που είδαν τη δουλειά τους να μειώνεται (Πράξ. 19).

➤ Έγιναν αναταραχές στα Ιεροσόλυμα εξαιτίας του κηρύγματος του Παύλου στον ναό. Ακολούθησε η σύλληψη και απολογία του μπροστά στο συνέδριο (Πράξ. 22 και 23), συνωμοσίες, κατηγορίες και δολοφονική απόπειρα εναντίον του (Πράξ. 23 και 24), και απολογίες σε ρωμαίους διοικητές (Πράξ. 25 και 26).

Ιδέα για δραστηριότητα

Επιλέξτε ένα από τα περιστατικά εχθρότητας απέναντι στους χριστιανούς.

Φτιάξτε δύο ομάδες και σταθείτε απέναντι. Η μία ομάδα εκφράζει εκείνους τους ανθρώπους που υποψιάζονται και εχθρεύονται τους χριστιανούς και η άλλη εκείνους που τους υπερασπίζεται.

Σκεφτείτε και αναφέρετε επιχειρήματα υπέρ και κατά των χριστιανών ανάλογα με την ομάδα στην οποία ανήκετε.

Δυσκολίες και προβλήματα, καθώς οι κοινότητες μεγάλωναν

Οι 7 Διάκονοι, τοιχογραφία του Fra Angelico

«Διάλεξαν επτά»

Από τη δημιουργία της πρώτης χριστιανικής κοινότητας, η Εκκλησία είχε στραμμένο το ενδιαφέρον της σε όσους είχαν ανάγκη και αγωνιζόταν

να ανακουφίσει τον πόνο και τη δυστυχία των ανθρώπων. Καθώς τα μέλη των κοινοτήτων αυξάνονταν, μεγάλωναν και οι ανάγκες και άρχισαν να δημιουργούνται προβλήματα. Κάποιοι παραπονούνταν ότι γίνονταν αδικίες στη διανομή των τροφίμων σε βάρος χηρών γυναικών.

Γι' αυτό τον λόγο, οι Απόστολοι ζήτησαν από τα μέλη της Εκκλησίας να εκλέξουν επτά άντρες για να αναλάβουν το σωστό μοίρασμα των τροφίμων και τη φροντίδα των μελών της κοινότητας. Ο συγγραφέας των Πράξεων αναφέρεται στην εκλογή των πρώτων επτά Διακόνων, που προέκυψε από την ανάγκη κάλυψης των καθημερινών υλικών και βιοτικών αναγκών των μελών της κοινότητας, πράγμα που δε μπορούσαν άλλο να επιτελέσουν οι ίδιοι οι Απόστολοι, λόγω των μεγάλων ευθυνών τους για

τη διάδοση του ευαγγελικού λόγου.

Αυτοί ήταν οι **επτά διάκονοι**: ο Φίλιππος, ο Πρόχορος, ο Νικάνορας, ο Τίμωνας, ο Παρμενάς, ο Νικόλαος και ο Στέφανος.

Αυτοί ανέλαβαν τη διακονία της κοινής τράπεζας της κοινότητας των πρώτων χριστιανών, όπως και άλλα καθήκοντα που αφορούσαν στην κάλυψη των καθημερινών αναγκών της πρώτης Εκκλησίας.

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Μπείτε στη θέση των πρώτων χριστιανών και προσπαθήστε να δώσετε λύση στο πρόβλημα της οργάνωσης σε κοινότητες.

Σκεφτείτε:

- α. ποιο είναι το πρόβλημα;**
- β. ποια στρατηγική θα σχεδιάσετε για να το λύσετε;**
- γ. τι πληροφορίες έχετε και από που προέρχονται; Σε ποιο κομμάτι του σχεδιασμού της λύσης είναι χρήσιμη η κάθε μία;**
- δ. Η λύση που δώσατε θα ήταν αποτελεσματική; Γιατί;**

2. Ποιες μπορεί να ήταν οι υλικές και βιοτικές ανάγκες των πρώτων χριστιανών; Από όσα γνωρίζετε για τον τρόπο ζωής τους, φτιάξτε μία λίστα με τις καθημερινές τους ανάγκες τις οποίες κάλυπταν οι Διάκονοι.

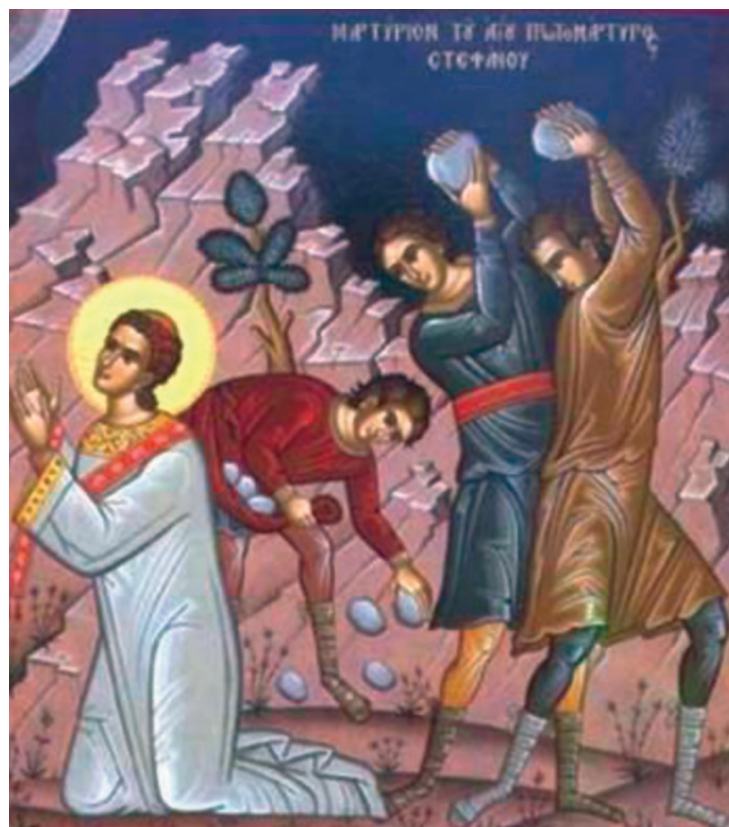
Ο πρωτομάρτυρας Στέφανος

Ο Στέφανος, γεμάτος πίστη και δύναμη, ήταν αφοσιωμένος με ζήλο στα καθήκοντά του. Ταυτόχρονα μιλούσε σ' όλο τον κόσμο για τον Ιησού. Αυτό προκάλεσε κάποιους που τον κατηγορήσαν για βλασφημία του Θεού και τον οδήγησαν σε δίκη.

Ο Στέφανος στην απολογία του μπροστά στο ιουδαϊκό συνέδριο έβγαλε έναν μεγάλο λόγο, κατακρίνοντας τη στάση των Ιουδαίων προς τον Χριστό και υποστηρίζοντας με σθένος την πίστη του. Οι ιερείς

που τον δίκάζαν εξαγριώθηκαν και αποφάσισαν τη θανάτωσή του που έγινε με λιθοβολισμό. Ανάμεσα στους διώκτες, βρισκόταν και ο Σαύλος, που αργότερα έγινε ο Απόστολος Παύλος.

Ο Στέφανος, την ώρα του μαρτυρίου του, έπεσε στα γόνατα και φώναξε δυνατά: «Κύριε, μη στήσης αυτοίς την αμαρτίαν ταύτην», δηλαδή, **«Κύριε, μη λογαριάσεις σε αυτούς αυτή την αμαρτία»** (Πράξ. 7, 60).

Καθώς είναι ο πρώτος χριστιανός που μαρτύρησε για τον Χριστό ονομάστηκε πρωτομάρτυρας. Η μνήμη του τιμάται στις 27 Δεκεμβρίου.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Γνωρίζουμε πως στο μαρτύριο του Στεφάνου παρευρισκόνταν και ο Σαύλος, ή Απόστολος Παύλος. Σκεφτείτε και συζητήστε: τι είδους συναισθήματα είχε για τους χριστιανούς ως Σαύλος και τι είδους ως Παύλος;**
- 2. Παρατηρήστε με προσοχή την εικόνα του λιθοβολισμού του Διακόνου Στεφάνου. Αν αυτή η σκηνή είναι χρονικά το τέλος της ιστορίας, ποιες σκηνές θα μπορούσατε να σκεφτείτε για μέση και για αρχή της ιστορίας;**

Το άνοιγμα της Εκκλησίας σε όλους χωρίς διάκριση

Στο σπίτι του Κορνήλιου

Στην Καισάρεια ζούσε ένας Ρωμαίος εκατόνταρχος που λεγόταν Κορνήλιος. Ήταν ένας άνθρωπος που αν και προερχόταν από εθνικό, δηλαδή ειδωλολατρικό περιβάλλον,

προσευχόταν συνεχώς στον Θεό και έκανε πολλές ελεημοσύνες σε όσους είχαν ανάγκη.

Μια μέρα είδε σε όραμα έναν άγγελο που τον προέτρεπε να καλέσει στο σπίτι του τον Απόστολο Πέτρο. Έτσι, ο Κορνήλιος έστειλε κάποιους δικούς του για να τον φέρουν.

Όταν ο Απόστολος Πέτρος έφτασε στο σπίτι του Κορνήλιου, βρήκε και άλλους πολλούς μαζεμένους να τον περιμένουν. Σ' αυτούς μίλησε και τους φανέρωσε ότι σε όραμα που είχε δει, ο Θεός τού αποκάλυψε ότι κανέναν άνθρωπο δεν πρέπει να τον θεωρούμε μολυσμένο ή ακάθατο. Μέχρι τότε υπήρχε έντονη συζήτηση μεταξύ των χριστιανών για το αν μπορούσαν οι ειδωλολάτρες να μετέχουν στην πίστη τους και να βαπτίζονται.

Ενώ ακόμη ο Πέτρος έλεγε αυτά τα λόγια, κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα πάνω σε όλους όσοι άκουγαν το κήρυγμα. Μαζί με τον Πέτρο είχαν έρθει και κάποιοι πιστοί που πριν γίνουν χριστιανοί ήταν Ιουδαίοι. Βλέποντας να δίνεται και στους εθνικούς το Άγιο Πνεύμα έμειναν κατάπληκτοι. Τότε ο απόστολος Πέτρος τούς είπε: «Ποιος μπορεί να εμποδίσει να βαφτιστούν με νερό αυτοί που έλαβαν το Άγιο Πνεύμα όπως κι εμείς;». Και τους έδωσε την άδεια να βαφτιστούν (Πράξ. 10).

Το κήρυγμα του Χριστού σε όλους τους λαούς χωρίς καμιά εξαίρεση

Οι περισσότεροι από τους λαούς που δεν πρόλαβαν να γνωρίσουν τον ίδιο τον Ιησού τον έμαθαν μέσα από τα λόγια ή τα γραπτά του Αποστόλου Παύλου. Αν και ο ίδιος δεν

είχε δει και ζήσει τον Χριστό όπως οι μαθητές του, είχε το μεγάλο χάρισμα να εξηγεί με απλά και καθαρά λόγια το νόημα της διδασκαλίας του Χριστού.

Αυτό είχε τεράστια αξία για τους ειδωλολάτρες που γνώριζαν για πρώτη φορά τον χριστιανισμό, γιατί εκείνα τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ συνηθισμένο οι άνθρωποι λόγω αγραμματοσύνης αλλά και συνήθειας να ερμηνεύουν λάθος τη διδασκαλία του Χριστού.

Ο Παύλος με τις πολλές επιστολές του δίδασκε και καθοδηγούσε συχνά τα νέα μέλη της Εκκλησίας, δείχνοντας τους την αλήθεια της χριστιανικής πίστης.

Στην επιστολή του προς τους Γαλάτες που ζούσαν στη Μ. Ασία, ο Παύλος βάζει δύο θεμέλια του Χριστιανισμού:

Ο Χριστός μάς ελευθερώνει

...

πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ·

ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.

οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἑλληνι, οὐκ ἐνὶ δοῦλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Γιατί ὅλοι εἶστε γιοι του Θεοῦ μέσω της πίστες στον Χριστό Ιησού.

Γιατί ὅσοι στον Χριστό βαφτιστήκατε, τον Χριστό ντυθήκατε.

Δεν υπάρχει Ιουδαίος οὔτε Ἕλληνας, δεν υπάρχει δούλος οὔτε ἐλεύθερος, δεν υπάρχει ἄνδρας και γυναίκα. Γιατί ὅλοι εσεῖς εἶστε ἕνας χάρη στον Ιησού Χριστό.

Στην Εκκλησία όλες οι διακρίσεις καταργούνται με απόλυτη, αδιαμφισβήτητη σαφήνεια: υπάρχει ισότητα ανάμεσα στους λαούς, στους ανθρώπους, αλλά και στα φύλα.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Διαβάστε τα λόγια του Παύλου και σκεφτείτε σε τετράδες: Ποιες ήταν οι πεπιοθήσεις περί ισότητας λαών, δούλων/ελεύθερων και ανδρών/γυναικών τον καιρό της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας; Ανακοινώστε τις σκέψεις σας στην τάξη.**
- 2. Πέρα από τους εθνικούς/ειδωλολάτρες, σε ποια άλλα κομμάτια του πληθυσμού της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας απευθύνθηκε ο**

χριστιανισμός; Φτιάξτε μια λίστα και συζητήστε στην τάξη σύμφωνα με όσα γνωρίζετε: ήταν ομάδες ανθρώπων που απολάμβαναν προνόμια στην κοινωνία που ζούσαν ή όχι;

Ο Παύλος είχε καθαρή συνείδηση της ιερής του αποστολής και ήταν ξεκάθαρος στο τί ήθελε να επιτύχει με τη δράση του. Γράφει σε μια άλλη επιστολή του, αυτή τη φορά στους Ρωμαίους:

«Όταν κηρύττω το ευαγγέλιο, ενεργώ ως ιερέας του Θεού, για να γίνουν όλοι αυτοί οι λαοί προσφορά ευπρόσδεκτη από τον Θεό, αγιασμένα από το Άγιο Πνεύμα... δεν θα τολμήσω να αναφέρω τίποτε παραπάνω από όσα έκανε ο Χριστός... Όλα είναι έργο του Χριστού για να δεχτούν οι διάφοροι λαοί

το ευαγγέλιο...

Έτσι, με το κήρυγμά μου γέμισε όλος ο χώρος από την Ιερουσαλήμ ως την Ιλλυρία από το ευαγγέλιο του Χριστού.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1608-1614 Άγιος Παύλος

Πάντοτε όμως κήρυττα το ευαγγέλιο εκεί όπου δεν είχε ακόμα ακουστεί το όνομα του Χριστού. Σύμφωνα με τα λόγια της Γραφής: Θα τον δουν αυτοί στους οποίους δεν τον είχαν αναγγείλει και θα τον καταλάβουν όσοι δεν τον είχαν καν ακουστά».

Ρωμ 15, 14-21

58 / 22 - 23

Το ήξερες;

Ο πάπυρος αυτός (που οι παλαιογράφοι αριθμήσαν '15') είναι από τα πρώτα αντίγραφα των επιστολών του Απ. Παύλου (3ος αι μ.Χ.). Ο τύπος των γραμμάτων δείχνουν ότι αντιγράφηκε στην Αλεξάνδρεια. Σήμερα φυλάσσεται στο Αιγυπτιακό Μουσείο του Καΐρου.

Ιδέες για δραστηριότητες

Βγείτε όλοι έξω από την τάξη, εκτός από ένα μαθητή ή μαθήτριά και τον δάσκαλο/τη δασκάλα σας.

Ο δάσκαλος/η δασκάλα σας διαβάζει μια μικρή παραβολή, μια αλληγορική δηλαδή ιστορία που ο Ιησούς συνήθιζε να διηγείται για να διδάσκει ιδέες.

Αφού ο πρώτος ακούσει την ιστορία, βάζει μέσα στην τάξη άλλο ένα άτομο και του διηγείται την ιστορία όσο ακριβέστερα μπορεί. Όταν τελειώσει τη διήγηση κάθεται στο θρανίο του/της αμίλητος/-η και απλά παρατηρεί τη συνέχεια. Δεν παρεμβαίνει, δεν διορθώνει! Το δεύτερο άτομο βάζει στην τάξη ένα τρίτο, κ.ο.κ.

Ο τελευταίος/η τελευταία διηγείται την ιστορία μεγалоφωνα στην τάξη.

Την είπε σωστά; Με κάθε λεπτομέρεια; Γιατί λέτε;

Συζητήστε: Ήταν λοιπόν σημαντική και η καταγραφή των λόγων του Ιησού από τους Ευαγγελιστές ή επαρκούσε η προφορική διάδοση του χριστιανισμού;

Διακρίσεις στην εποχή μας

Νέλσον Μαντέλα (1918-2013)

Ο νοτιοαφρικανός Νέλσον Μαντέλα υπήρξε ηγέτης της αντίστασης στο Απαρτχάιντ και στις φυλετικές διακρίσεις, πρώτος μαύρος πρόεδρος της Νότιας Αφρικής, τιμημένος με το Νόμπελ Ειρήνης, μεγάλος φιλάνθρωπος και ακούραστος πρεσβευτής της ελευθερίας. Ο αγαπημένος Μαντίμπα των Νοτιοαφρικανών φυλακίστηκε για 27 χρόνια από το καθεστώς των λευκών.

Σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, ο Νέλσον Μαντέλα δεν υπαναχώρησε από την πίστη του στις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, της ειρήνης και της διαρκούς μάθησης. Παρά τις τρομερές προκλήσεις που δέχθηκε, ποτέ δεν "απάντησε" στον ρατσισμό με ρατσισμό. Τον Οκτώβριο του 1963, ο Μαντέλα είχε κατηγορηθεί για δολοπλοκία, με στόχο τη βίαιη πτώση της κυβέρνησης, στη δίκη που έμεινε γνωστή ως "Rivonia Trial". Αντιμέτωπος με τη θανατική ποινή, είπε αυτά τα λόγια ενώπιον του δικαστηρίου:

«Πολέμησα κατά της κυριαρχίας των λευκών και πολέμησα κατά της κυριαρχίας των μαύρων. Ονειρεύομαι το ιδανικό μίας δημοκρατικής και ελεύθερης κοινωνίας, όπου όλοι οι άνθρωποι θα ζουν μαζί, σε αρμονία και με ίσες ευκαιρίες. Είναι ένα ιδανικό,

για το οποίο ελπίζω να ζήσω και να πετύχω. Αν όμως αυτό χρειάζεται, είναι ένα ιδανικό, για το οποίο είμαι προετοιμασμένος να πεθάνω».

Διαφορετικοί

Αλκίνοος Ιωαννίδης, Βασίλης Λέκκας, Αερικά

Από παιδί με είχανε στην άκρη για τα παιχνίδια τους έπεφτα μικρή μια λέξη όμως από τότε είχα μάθει διαφορετική

Οι δάσκαλοι με είχαν για χαμένο και τα σχολεία μου άλλαζα διαρκώς μια λέξη όμως από τότε έχω μάθει διαφορετικός

Τα χρόνια φεύγουν σαν τα χελιδόνια οι φίλοι φεύγουνε και `μείς απ' την

αρχή

μια λέξη όμως διαρκώς να μας θυμίζει
διαφορετικοί
Γέφυρες χτίζουμε, φράγματα
γκρεμίζουμε

Σκοπιά, γκαζούρα, λάντζα και καψόνι
με λίγα λόγια ελληνικός στρατός
και μία λέξη διαρκώς να μου θυμίζει
διαφορετικός

Σε κάθε σπίτι πόρτες κλειδωμένες
ζωές κρυμμένες σε γκρίζα φυλακή
και μία λέξη διαρκώς να μας θυμίζει
διαφορετικοί

Τα χρόνια φεύγουν σαν τα χελιδόνια...
Γέφυρες χτίζουμε, φράγματα
γκρεμίζουμε

Από την ελληνική παιδική λογοτεχνία

Κατερίνα Μουρίκη, Γκασμέντ, ο φυγάς με τη φλογέρα (περίληψη)

Είναι η ιστορία ενός νεαρού Αλβανού του Γκασμέντ, που ξεριζώνεται από την πατρίδα του και γίνεται μετανάστης στην Ελλάδα. Παλεύει να φτιάξει τη ζωή του όμως οι προκαταλήψεις τον κυνηγούν. Σχεδόν όλοι τον αντιμετωπίζουν με δυσπιστία και απόρριψη. Κάποιοι αδίστακτοι δουλέμποροι τον εκμεταλλεύονται. Όπλο του, ο χαρακτήρας και η φλογέρα του. Παρά τις δυσκολίες του, ο Γκασμέντ δεν παύει να εμπιστεύεται και να αγαπά τους συνανθρώπους του. Παίζοντας τη φλογέρα του διατηρεί ζωντανή την ευαισθησία και την τρυφερότητά του, ακόμη και προς τα ζώα.

Μέσα σ' αυτές τις σκληρές συνθήκες της ζωής του Γκασμέντ, βρίσκονται κάποιοι άνθρωποι που τον εμπιστεύονται, τον βοηθούν και τον προστατεύουν.

Αντώνης Σαμαράκης, Αρνούμαι (αποσπάσματα)

«Όχι, δε μπορώ να συμβιβαστώ!.. Δεν μπορώ να εξακολουθώ να είμαι μέσα σ' αυτόν τον κόσμο σα να μην έχει συμβεί τίποτα, σα να μη συμβαίνει τίποτα!».

.....

«Ή θα διαλέξεις τη σιωπή για να μην χάσεις τη βολή σου, την ησυχία σου, ή θ' αντιδράσεις, θ' αντισταθείς, θα αγωνιστείς σε όλα αυτά τα αποτρόπαια, τα εφιαλτικά που γίνονται για σένα, υποτίθεται, αλλά χωρίς εσένα. [...]

.....

Θα διαλέξω την ελευθερία να πω
όχι, **αρνούμαι** θα πω σ' αυτήν την
απάνθρωπη ανθρωπότητα»/

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Με αφορμή τα παραπάνω λογοτεχνικά έργα, συζητήστε στην τάξη: Οι διαφορές αποτελούν αιτία διαχωρισμού και αντίθεσης μεταξύ των ανθρώπων ή μπορούν και να τους ενώσουν πλουτίζοντας τη ζωή τους;**
- 2. Ακούστε το τραγούδι 'Διαφορετικοί' και διαβάστε τα αποσπάσματα από το βιβλίο 'Αρνούμαι' του Αντώνη Σαμαράκη. Τι σημαίνει διαφορετικός; Ποια στοιχεία ενός ανθρώπου τον κάνουν να διαφέρει;**

3. Συζητήστε σε δυάδες: Είναι όλοι σαν κι εμάς; Πρέπει να είμαστε ίδιοι για να νιώθουμε άνετα; Καταγράψτε τα βασικότερα επιχειρήματά σας, ενωθείτε με άλλη μια δυάδα και συζητήστε τα. Ανακοινώστε μετά τις καλύτερες ιδέες της κάθε τετράδας στην τάξη.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού / Πρόσωπα και μαρτυρίες

**Μαρτύριο Αγίων, χειρόγραφο 11ου
αι μ.Χ.**

Πολύχρονοι διωγμοί

Γιατί διώχθηκαν οι Χριστιανοί;

«Όπως καταδίωξαν εμένα, έτσι θα καταδιώξουν κι εσάς» είχε πει ο Χριστός στους μαθητές του και τα λόγια του βγήκαν αληθινά.

Πρώτοι διώκτες έγιναν οι Ιουδαίοι, που έβλεπαν ότι το κήρυγμα του Χριστού έβαζε σε δεύτερη μοίρα τον Μωσαϊκό νόμο.

Ύστερα, οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες, με σκληρά διατάγματα, δίωξαν πολλές φορές την Εκκλησία.

Μία από τις αιτίες ήταν ότι το κήρυγμα των χριστιανών για αγάπη, δικαιοσύνη και ισότητα μεταξύ των ανθρώπων θεωρήθηκε επικίνδυνο για το πολίτευμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ακόμη, η άρνηση των χριστιανών να λατρεύουν τους αυτοκράτορες σαν θεούς, όπως το

επέβαλλε τότε ο νόμος, οδήγησε σε πολλές ψεύτικες κατηγορίες, η κυριότερη από τις οποίες ήταν ότι οι χριστιανοί στις συγκεντρώσεις τους συνωμοτούσαν εναντίον του κράτους. Επιπλέον, με την εξάπλωση του Χριστιανισμού θίγονταν και τα οικονομικά συμφέροντα πολλών που είχαν σχέση με τα είδωλα, π.χ. των ιερέων, των αγαματοποιών και των εμπόρων σχετικών ειδών, που έβλεπαν τη ζήτηση για τηνπραμάτεια τους να μειώνεται συνέχεια. Τέλος, οι χριστιανοί έγιναν τα «εύκολα θύματα» για ό,τι κακό συνέβαινε: θεομηνίες, πλημμύρες, σεισμοί, πυρκαγιές κ.ά. που από καμιά εποχή δεν λείπουν. Όλα αυτά υποτίθεται ότι τα έστειλναν οι θεοί από οργή για τους χριστιανούς, επειδή δεν τους λάτρευαν.

Ο άγιος Αυτόνομος ήταν Επίσκοπος στην Ιταλία τον καιρό του Αυτοκράτορα Διοκλητιανού. Όταν έγινε μεγάλος διωγμός, κατέφυγε στη Μικρά Ασία όπου ειδωλολάτρες τον θανάτωσαν με το μαρτύριο του λιθοβολισμού.

Η εχθρότητα που συσσωρεύτηκε απέναντι στους χριστιανούς για όλα αυτά τα αίτια οδήγησε τους Ρωμαίους σε οργανωμένη προσπάθεια

να καταπνίξουν τον χριστιανισμό με τη βία και τον φόβο κάνοντας διωγμούς. Οι χριστιανοί θεωρούνταν παράνομοι και διώχονταν από τους τόπους τους ή θανατώνονταν δημόσια σε μαρτύρια.

Ποιοι ήταν οι σκληρότεροι διωγμοί;

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΔΙΩΓΜΟΣ	ΓΝΩΣΤΟΤΕΡΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ
Νέρωνας (54-68 μ.Χ.)	Πέτρος, Παύλος
Δομιτιανός (81-96 μ.Χ.)	Διονύσιος, Τιμόθεος, Φλάβιος, Κλήμης, Δομιτίλλα, Ακύλιος
Τραϊανός (98-117 μ.Χ.)	Ιγνάτιος, Φωκάς, Κλήμης Ρώμης, Πρόκλος, Ιλάριος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΔΙΩΓΜΟΣ	ΓΝΩΣΤΟΤΕΡΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ
Μάρκος Αυρήλιος (161-180 μ.Χ.)	Παρασκευή, Πολύκαρπος, Ιουστίνος, Κοδράτος
Σεπτίμιος Σεβήρος (193-211 μ.Χ.)	Ειρηναίος, Λεωνίδης, Ευτυχία, Περπέτουα, Χαράλαμπος, Χριστίνα, Μαρκέλλα
Δέκιος (249-251 μ.Χ.)	Φλαβιανός Ρώμης, Καλλιόπη, Αλέξανδρος Ιεροσολύμων, Βαβύλας, Τρύφων
Διοκλητιανός (284-305 μ.Χ.)	Γεώργιος, Δημήτριος, Κυριακή, Ευφημία, Προκόπιος

**Γαλέριος
(305-311
μ.Χ.)**

**Μαρκελλίνος Ρώ-
μης, Ερμόλαος, Αι-
κατερίνη, Παντε-
λεήμων, Λουκιανός
Αντιοχείας**

**Οι Άγιοι δισμύριοι (20.000) από τη Νι-
κομήδεια, μαρτύρησαν τον καιρό του
Διοκλητιανού. Λείψανά τους βρίσκο-
νται στο Άγιο Όρος.**

«Χριστιανός ειμί!»: Μάρτυρες από ελεύθερη επιλογή

Άγ. Ιγνάτιος Αντιοχείας (περ. 50 – 107 μ.Χ.)

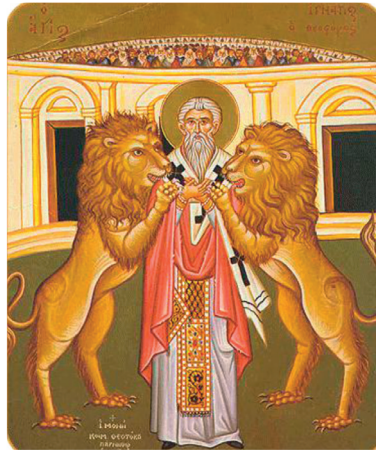
Ο Ιγνάτιος από μικρός γνώρισε τον Χριστό. Ονομάστηκε και «θεοφόρος» γιατί σύμφωνα με την παράδοση της Εκκλησίας ήταν το παιδί που σήκωσε στα χέρια του ο Χριστός και είπε: «Όποιος δεν υπερηφανεύεται, αλλά είναι ταπεινός σαν αυτό το παιδί, αυτός είναι ο ανώτερος στον καινούριο κόσμο του Θεού».

Το 70 μ.Χ. περίπου έγινε επίσκοπος στην Αντιόχεια. Όλοι έδειχναν σεβασμό και εμπιστοσύνη προς το πρόσωπό του. Όχι μόνον οι χριστιανοί της Αντιόχειας, αλλά και οι Μικρασιάτες και οι Ρωμαίοι.

Ωστόσο, όταν ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Τραϊανός εξαπέλυσε διωγμό

εναντίον των χριστιανών, ο Ιγνάτιος οδηγήθηκε αλυσοδεμένος στη Ρώμη αφού τον πέρασαν από αρκετές πόλεις της Μικράς Ασίας και της Μακεδονίας. Ο σκοπός των διωκτών του ήταν να εκφοβίσουν τους χριστιανούς που έβλεπαν τον αγαπημένο τους επίσκοπο να βαδίζει προς το μαρτύριο. Παρ' όλα αυτά η παρουσία του Ιγνατίου δυνάμωνε την πίστη των χριστιανών και προκαλούσε θαυμασμό στους ειδωλολάτρες.

Στη διάρκεια αυτού του ταξιδιού, ο Ιγνάτιος έγραψε 7 επιστολές στους χριστιανούς διαφόρων πόλεων. Στις επιστολές περιέχονται οδηγίες και συμβουλές και είναι σημαντικές γιατί μας δίνουν πολλές πληροφορίες για το πώς ζούσαν οι πρώτοι χριστιανοί.

Θρίαμβος Χριστιανών μαρτύρων την εποχή του Νέρωνα, Robert Thirion

Όταν τελικά έφτασε στη Ρώμη, τον οδήγησαν στο Κολοσσαίο, στα άγρια θηρία. Πριν το τέλος του είπε: **«Είμαι ένας σπόρος σιταριού του Κυρίου μου, που τα δόντια των λιονταριών θα αλέσουν για να γίνω καθαρό ψωμί».**

Το Κολοσσαίο σήμερα

Αγάπη, Ειρήνη, Χιονία

Οι τρεις αδελφές Αγάπη, Ειρήνη και Χιονία ζούσαν στη Θεσσαλονίκη και έγιναν χριστιανές στα χρόνια του αυτοκράτορα Διοκλητιανού.

Όταν ο Διοκλητιανός εξέδωσε διάταγμα τον Φεβρουάριο του 303 μ.Χ., που απαγόρευε τη χρήση και κατοχή χριστιανικών βιβλίων και κειμένων, οι τρεις αδελφές έκρυψαν τα βιβλία που είχαν και κατέφυγαν σε «όρος

Το εκκλησάκι μέσα στο προαύλιο

υψηλό» κοντά στη Θεσσαλονίκη, πιθανώς στον Χορτιάτη. Μετά από ένα περίπου χρόνο, κάποιος απεσταλμένος του αυτοκράτορα ανακάλυψε τα τρία κορίτσια στο ερημικό καταφύγιό τους. Αφού τις συνέλαβε, τις οδήγησε για ανάκριση μπροστά στον διοικητή της Μακεδονίας (στη Θεσσαλονίκη). Η κατηγορία ήταν ότι «δεν θέλουν να φάνε από τα ειδωλόθυτα». Από τα πρακτικά της δίκης αυτής που διασώθηκαν, βλέπουμε ότι οι τρεις νέες

έδιναν απαντήσεις που προκαλούσαν κατάπληξη για το θάρρος και την αποφασιστικότητά τους.

Ο διοικητής ντροπιασμένος και οργισμένος διέταξε να ριχτούν στην πυρά.

Σήμερα, με τις έρευνες που έχουν γίνει, το μαρτύριο τοποθετείται με ασφάλεια στη θέση του 59ου Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης (όπου έχει ιδρυθεί ναός αφιερωμένος στη μνήμη τους εντός του προαυλίου), δίπλα στην Παναγία Φανερωμένη. Η μνήμη τους εορτάζεται στις 16 Απριλίου.

Λογγίνος ο Εκατόνταρχος

Ο Λογγίνος ήταν εκείνος ο Ρωμαίος αξιωματικός που κέντρισε την πλευρά του Ιησού στον Σταυρό για να βεβαιωθεί ότι ήταν νεκρός.

Μετά τα συγκλονιστικά γεγονότα της Σταύρωσης και της Ανάστασης, ο Λογγίνος πίστεψε στη θεότητα του Ιησού, εγκατέλειψε τον Ρωμαϊκό στρατό και επέστρεψε στη γενέτειρά του, την Καππαδοκία όπου κήρυττε την πίστη στον Χριστό.

Εκδόθηκε ένταλμα από τον Πόντιο Πιλάτο για τη σύλληψη και την εκτέλεσή του και στάλθηκαν δύο στρατιώτες στην Καππαδοκία.

Ο Λογγίνος άκουσε για τους στρατιώτες και χωρίς να αποκαλύψει ποιος είναι, τους φιλοξένησε στο σπίτι του σαν αγαπημένους φίλους.

Το βράδυ εκείνο προσευχήθηκε, παρηγόρησε τους φίλους και τους συγγενείς του και το πρωί αποκάλυψε την ταυτότητά του στους στρατιώτες. Εκείνοι, έκπληκτοι και με μεγάλη θλίψη στην ψυχή, εκτέλεσαν την εντολή του Πιλάτου και τον αποκεφάλισαν. Η Εκκλησία γιορτάζει τον μάρτυρα στις 16 Οκτωβρίου.

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Σε ομάδες, μιλήστε για τα συναισθήματα που πιστεύετε ότι είχαν οι διωκόμενοι χριστιανοί μάρτυρες. Ακόμη, συζητήστε το πώς μπορεί να αισθάνονταν οι συνάνθρωποί τους που έβλεπαν ή μάθαιναν αυτά που τους συνέβαιναν.
2. Περιηγηθείτε στο Λογισμικό της Ε' Τάξης 'Αγωνιστές και μάρτυρες'. Καταγράψτε επιπλέον πληροφορίες για τους μάρτυρες που θεωρείτε ότι σας βοηθούν να έχετε καλύτερη εικόνα για τη ζωή και τον θάνατό τους.

Το τέλος των διωγμών και η εξάπλωση του Χριστιανισμού

Ένας χριστιανός ρωμαίος αυτοκράτορας: Ο Μέγας Κωνσταντίνος

Πατέρας του Κωνσταντίνου ήταν ο Κωνσταντίνος ο Χλωρός, Καίσαρας της Γαλατίας και μητέρα του η Ελένη. Ο Κωνσταντίνος γεννήθηκε στη Νίσσα της σημερινής Σερβίας το 274 μ.Χ. Ύστερα από τον θάνατο του πατέρα του, ο Κωνσταντίνος ανακηρύχθηκε από τον στρατό διάδοχός του. Χρειάστηκε όμως να κάνει πολλούς πολέμους για να εδραιώσει τη θέση του.

Ιδέες για δραστηριότητες

Παρατηρήστε προσεκτικά την Αψίδα του Μ. Κωνσταντίνου στη Ρώμη και συμπληρώστε τον πίνακα:

ΧΡΩΜΑΤΑ

Ποια χρώματα βλέπετε;
Περιγράψτε τα.

--

ΣΧΗΜΑΤΑ

Τι είδους σχήματα βλέπετε;

ΓΡΑΜΜΕΣ

**Ποια είδη γραμμών βλέπετε;
Περιγράψτε τις.**

«Εν τούτῳ νίκα»

Η κρίσιμη μάχη για την επικράτηση του Κωνσταντίνου θα δινόταν στη Μουλβία γέφυρα του ποταμού Τίβερη, στην Ιταλία. Ο αντίπαλος του Κωνσταντίνου Μαξέντιος είχε τετραπλάσιες δυνάμεις. Αλλά ο Κωνσταντίνος δεν έχασε το θάρρος του. Ο

ίδιος διηγήθηκε ότι μια ημέρα του 312 μ.Χ. είδε ξαφνικά στον ουρανό ένα φωτεινό σταυρό με την επιγραφή «EN ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ». Η έκπληξη που ένιωσε ήταν μεγάλη.

Την ίδια νύχτα είδε στον ύπνο του τον Χριστό να τον ενθαρρύνει. Όταν ξύπνησε, με εντολή του ετοιμάστηκε ένα λάβαρο που το κοντάρι του κατέληγε σε σταυρό. Πάνω σ' αυτό έβαλαν και ένα χρυσό στεφάνι με το μονόγραμμα του Χριστού. Κάτω απ' αυτό κρέμασαν πολύτιμο τετράγωνο ύφασμα με τις εικόνες του αυτοκράτορα και των γιων του. Ο ενθουσιασμός των χριστιανών στρατιωτών, όταν είδαν το λάβαρο, ήταν μεγάλος.

Στη μάχη νίκησε ο Κωνσταντίνος, ο οποίος από τότε και μετά στράφηκε οριστικά στον Χριστιανισμό.

Το ήξερες;

Τότε πρωτοεμφανίστηκε η λέξη λάβαρο (labarum) στο οποίο εικονίστηκε το 'Χριστόγραμμα', ο συνδυασμός του Χ-Ρ (Χριστός). Από εκείνη την εποχή, έγινε κοινό σύμβολο του Χριστιανισμού.

Το λάβαρο του Μ. Κωνσταντίνου σε ασημένιο μετάλλιο

**Ο Μ. Κωνσταντίνος, λεπτομέρεια
ψηφιδωτού από την Αγία Σοφία.
Κρατά στα χέρια του τη νέα του
πρωτεύουσα, την Κωνσταντινού-
πολη.**

Ιδέα για δραστηριότητα

Το όραμα του Κωνσταντίνου, Ραφαήλ. Φρέσκο του 1520, Βατικανό

Κοίταξε προσεκτικά την παραπάνω τοιχογραφία και:

ΣΥΝΔΕΣΕ

Με ποιον τρόπο συνδέονται οι πληροφορίες που παρουσιάζονται με ό,τι ήδη γνωρίζεις;

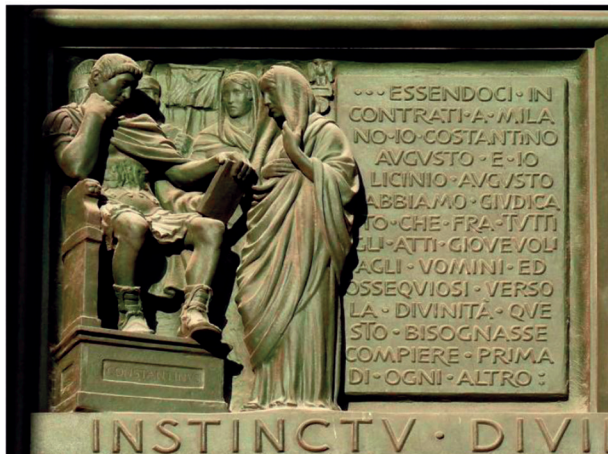
ΑΝΑΖΗΤΗΣΕ-ΕΠΕΚΤΕΙΝΕ

Ποιες ερωτήσεις, σκέψεις ή απορίες σου προκαλεί το έργο του Ραφαήλ; Τι άλλο θα ήθελες να αναζητήσεις σχετικά με το έργο ή με το θέμα που αναπαριστά;

Το Διάταγμα των Μεδιολάνων

Ένα από τα πρώτα έργα του Κωνσταντίνου, μόλις ανέλαβε τη διοίκηση του κράτους με τον Λικίνιο, ήταν το Διάταγμα των Μεδιολάνων (Μιλάνο). Μ' αυτό το διάταγμα δινόταν στον καθένα το δικαίωμα να ακολουθεί όποια θρησκεία ήθελε. Έτσι τερματίζονταν οριστικά πια οι διωγμοί κατά των χριστιανών.

Όταν το 323 μ.Χ. ο Κωνσταντίνος έγινε ο μόνος αυτοκράτορας σε ολόκληρο το ρωμαϊκό κράτος, προστάτεψε με πολλούς τρόπους τον χριστιανισμό: επέστρεψε στους χριστιανούς τους ναούς και τις περιουσίες τους που είχαν δημευτεί την περίοδο των διωγμών, καθιέρωσε την Κυριακή ως ημέρα γιορτής και αργίας, έκτισε ναούς στην καινούρια πρωτεύουσα, καταπολέμησε τις αιρέσεις κ.ά.

Το Διάταγμα των Μεδιολάνων. Λεπτομέρεια από την πόρτα του Κα- θεδρικού του Μιλάνο, Arrigo Minervi

Ευσέβιος Καισαρείας, Εκκλησιαστι- κή Ιστορία (επιλογές)

«Εδώ και πολύν καιρό, έχοντας αποφασίσει ότι δεν πρέπει να απορρίπτεται η ελευθερία της θρησκείας και πως πρέπει να δίνεται η δυνατότητα στη βούληση του καθενός να υπηρετεί τα θεία πράγματα σύμφωνα με την προαίρεσή του, παραγγείλαμε στους χριστιανούς να φυλάνε την πίστη της θρησκείας τους...

Όταν εγώ, ο Αύγουστος Κωνσταντίνος, κι εγώ, ο Αύγουστος Λικίνιος, με καλούς οiwνούς ήρθαμε στα Μεδιόλανα και συζητήσαμε όλα όσα αφορούν την ωφέλεια του δημοσίου, ανάμεσα στα άλλα μέτρα που κρίναμε ότι θα είναι επωφελή σ' όλους από πολλές απόψεις, αποφασίσαμε κατά πρώτο και κύριο λόγο να διατάξουμε να εξασφαλιστεί η τιμή και ο σεβασμός προς το **Θείο**, δηλαδή να δώσουμε και στους χριστιανούς και σ' όλους την **ελευθερία** να ακολουθήσουν όποια θρησκεία θέλουν, έτσι ώστε, όποια κι αν είναι η θεότητα και η ουράνια δύναμη, να μπορέσει να είναι ευμενής και σε μας τους ίδιους και στους υπηκόους μας...

Ήταν λοιπόν φυσικό να θεωρήσουμε καλό να εκδώσουμε αυτή τη διαταγή, για να αφαιρεθούν εντελώς οι **όροι που υπήρχαν σε προηγούμενα**

έγγραφα σχετικά με τους χριστιανούς, όροι οι οποίοι ήσαν σκληροί και ξένοι στην πραότητα μας».

Ιδέα για δραστηριότητα

Φτιάξτε δύο ομόκεντρους κύκλους. Οι λιγότεροι μαθητές του εσωτερικού κύκλου αναλαμβάνετε τον ρόλο του Μ. Κωνσταντίνου, όταν σκεπτόταν να εκδώσει το Διάταγμα. Οι περισσότεροι μαθητές του εξωτερικού κύκλου είστε οι φωνές της συνείδησής του. Οι φωνές της συνείδησης πείτε ένας-ένας και μετά όλοι μαζί τα επιχειρήματα, τις σκέψεις, τα συναισθήματά σας για το Διάταγμα των Μεδιολάνων.

Ανταλλάξτε θέσεις και επαναλάβετε.

Γιορτές μνήμης, τόποι λατρείας

Ο Ναός της Αναστάσεως της Ιερουσαλήμ

Ο Ναός της Αναστάσεως της Ιερουσαλήμ λέγεται και Ναός του Παναγίου Τάφου και βρίσκεται στη χριστιανική συνοικία της παλαιάς πόλης της Ιερουσαλήμ. Ο ναός θεωρείται ότι βρίσκεται στη θέση του Γολγοθά, του λόφου πάνω στον οποίο σταυρώθηκε και τάφηκε ο Ιησούς Χριστός. Ο ναός κατασκευάστηκε από

την Αγία Ελένη, τη μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, στα μέσα του 4ου αιώνα μ.Χ. Στον ναό που έχτισε η Αγία Ελένη συμπεριέλαβε τον Πανάγιο Τάφο μαζί με τον Γολγοθά. Με το πέρασμα των χρόνων ο ναός υπέστη πολλές φθορές και καταστροφές. Το 1958 Ορθόδοξοι, Καθολικοί και Αρμένιοι άρχισαν όλοι μαζί την αποκατάσταση και συντήρηση του μνημείου. Το 2017 ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση του μνημείου (ιερό κουβούκλιο) που καλύπτει τον Πανάγιο Τάφο.

Η γιορτή Κωνσταντίνου και Ελένης

Ο Μέγας Κωνσταντίνος τιμούσε ιδιαίτερα τη μητέρα του. Της έδωσε τον τίτλο της Αυγούστας (στα λατινικά σημαίνει ένδοξη), έβαλε τη μορφή της πάνω σε νομίσματα και έδωσε το όνομά της σε μία πόλη της Βιθυνίας.

Η Ελένη έκτισε πολλές εκκλησίες. Στη Ρώμη (του Τιμίου Σταυρού), στην Κωνσταντινούπολη (των Αγίων Αποστόλων), στη Βηθλεέμ (βασιλική της Γεννήσεως) και στο Όρος των Ελαιών (βασιλική της Γεθσημανή).

Η πιο σεβαστή προσφορά της στον Χριστιανισμό έγινε όταν το 326 μ.Χ. πήγε στην Ιερουσαλήμ, όπου «μὲ μέγαν κόπον καὶ πολλὴν ἔξοδον καὶ φοβερίσματα ἠϋρεν τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ τοὺς ἄλλους δύο σταυροὺς τῶν ληστῶν», όπως γράφει ο Κύπριος Χρονογράφος Λεόντιος Μαχαιράς.

Οι Βυζαντινοί τιμούσαν ιδιαίτερα τον Μέγα Κωνσταντίνο και την Αγία Ελένη. Έτσι, άρχισαν να τους απεικονίζουν μαζί να κρατούν ανάμεσά τους τον Σταυρό. Η Εκκλησία τους ανακήρυξε ισαποστόλους και η μνήμη τους τιμάται στις 21 Μαΐου.

Η γιορτή της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού

Τον ξύλινο Σταυρό, που πάνω του σταυρώθηκε ο Χριστός, τον βρήκε μετά από πολλά χρόνια κάπου στην Ιερουσαλήμ η Αγία Ελένη, κάτω από τα χώματα.

Ο λαός, σαν έμαθε πως βρέθηκε ο Σταυρός, θέλησε να τον δει και να τον προσκυνήσει. Γι' αυτό ο πατριάρχης των Ιεροσολύμων τον ύψωσε μέσα στον ναό, ενώ ο κόσμος έκλαιγε από χαρά. Η Αγία Ελένη φρόντισε να χτιστεί στον τόπο εκείνο ο ναός της Αναστάσεως και να τοποθετηθεί μέσα ο Σταυρός.

Μετά από χρόνια, οι Πέρσες κυρίευσαν την Ιερουσαλήμ. Μαζί με άλλα λάφυρα πήραν στη χώρα τους και τον Τίμιο Σταυρό. Αυτή η προσβολή ήταν σαν αγκάθι στις καρδιές των πιστών.

Αργότερα, ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ηράκλειος νίκησε τους Πέρσες. Πήρε πίσω τον Τίμιο Σταυρό και τον έφερε στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί ο Σταυρός υψώθηκε και πάλι μπροστά στον λαό, που παρακολουθούσε με ευλάβεια και συγκίνηση.

Όλα αυτά τα θυμούνται οι χριστιανοί στις 14 Σεπτεμβρίου, τη μέρα δηλαδή της γιορτής της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού.

Ύψωση του Τιμίου Σταυρού

Η είσοδος του Ηρακλείου στην Ιερουσαλήμ, Agnolo Gadde

106 / 38

Έθιμα της γιορτής

Τη ημέρα της γιορτής της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού, ο ιερέας μοιράζει στους πιστούς κλαδάκια βασιλικού γιατί –κατά την παράδοση- η Αγία Ελένη βρήκε τον Σταυρό του Χριστού σε ένα χώρο που ήταν κατάφυτος από βασιλικούς. Γι' αυτό και ο βασιλικός λέγεται **σταυρολούλουδο**.

Με αυτόν τον βασιλικό και με τον αγιασμό της ημέρας οι νοικοκυρές συνήθιζαν να φτιάχνουν το προζύμι της χρονιάς.

Συνήθιζαν να λένε για τον βασιλικό:

**«Βασιλικός κι αν μαραθεί
Κι αν γείρουν τα κλωνιά του
Ρίξε νερό στη ρίζα του
Να' ρθεί στα πρωτινά του».**

Καθώς το Φθινόπωρο είναι περίοδος που πλησιάζει η σπορά, στέλνουν στην εκκλησία πολυσπόριο, μείγμα απ' όλα τα είδη των σπόρων, για να λειτουργηθούν και να ευλογηθούν.

Τη μέρα αυτή και οι ναυτικοί σταματούν τα μακρινά ταξίδια, όπως συμβουλεύει και η κοινή παροιμία: «Του Σταυρού σταύρωνε και δένε ή του Σταυρού κοίτα και τ' άι-Γεωργιού ξεκοίτα».

Άλλη παροιμία λέει: «Του Σταυρού σταύρωνε και σπέρνε».

Γ. Α. Μέγας, Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Κοιτάξτε τις δύο παραστάσεις της Ύψωσης του Σταυρού και της Εισόδου του Ηρακλείου στην Ιερουσαλήμ. Σε δυάδες, ο καθένας καταγράφει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα δύο έργα. Συζητήστε τις διαπιστώσεις σας με τον διπλανό σας, και μετά με την τάξη.
2. Βρείτε άλλες παροιμίες και έθιμα για θρησκευτικές γιορτές.

Διωγμοί γι' αυτό που είσαι / διωγμοί γι' αυτό που πιστεύεις

Το Ολοκαύτωμα

Παιδάκια εβραϊκής καταγωγής σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Δείχνουν τον αριθμό που τους εγχάρωναν οι Ναζί στα χέρια τους για να τα καταγράψουν.

Για την εξόντωση των Εβραίων της Θεσσαλονίκης

...Κατά το απόγευμα, όταν έπιασε ψιχάλα, πήγε σπίτι κι άλλαξε ρούχα. Στη Σεβρολέτ είχε φυλαγμένη βενζίνη

- θα την κινούσε ύστερα από πολλές μέρες. Προτίμησε να πάει από τη Οδό Νοσοκομείων, για να αποφύγει τα βλέμματα των Γερμανών στα πάρκα του Πύργου. Πλησιάζοντας στην πλατεία Συντριβανίου, πρόσεξε ότι δεξιά του δρόμου γίνονταν έργα. Είδε φορτηγά και φαγάνες που κατέσκαβαν τον τόπο και σήκωναν εδώ κι εκεί βουνά από χώμα. Πέρα, ως εκεί που έφτανε το μάτι του, όλος ο τόπος ήταν σπαρμένος με χοντρές πλάκες από μάρμαρο. Γρήγορα κατάλαβε ότι είχε ξεκινήσει το ξήλωμα του εβραϊκού νεκροταφείου. Σταυροκοπήθηκε χωρίς να το καλοσκεφτεί.

Χρόνια μετά θα θυμόταν εκείνο το ανίερο σούρουπο και θα ανατρίχιαζε από το άχθος της μνήμης. Εμφανίζονταν στα μάτια του χιλιάδες κόκαλα, μικρά και μεγάλα, να βγαίνουν ξανά

στο φως κρατημένα στα δόντια μιας φαγάνας. Έβλεπε και τα κόκαλα του δικού του φονικού, που ξαναβγήκαν στο φως απ' την κοιλιά του πηγαδιού. Τι είχε πιάσει εκείνον τον χειμώνα τους νεκρούς κι ανέβαιναν από τη σκάλα του κάτω κόσμου; Τι είχε ενοχλήσει τις ψυχές κι ανηφόριζαν;...

...Ο Ζιρντό χαμογέλασε θλιμμένα. Ο γερο - Εβραίος ήταν παραιτημένος, φορτωμένος απογοήτευση. Τον ρώτησε και για τα εβραϊκά μνήματα.

«'Ηθελα να 'ξερα, εμάς που ζούμε ακόμα, πού θα μας θάψουν; Φοβάμαι, ευγενικέ κύριε. Όταν θα έρθει η ώρα μας, ο αέρας που θα σκορπίζει τα φύλλα πάνω απ' τον τάφο μας θα είναι ο αέρας της Πολωνίας; Πάει το Σαλόνικο! Τώρα γκρεμίζουν το νεκροταφείο να 'ναι στάβλοι και το σκάβουν.

Αιώνες προσευχών και γραμμάτων,
γλυπτά κι επιγραφές, όλο το Ταλμούδ
γραμμένο στίχο στίχο στα μάρμαρα.
Σήμερα, ευγενικέ κύριε, γιορτάζουν οι
φαγάνες και τα φορτηγά».

**Ισίδωρος Ζουργός, Λίγες και μια
νύχτες, σελ 418, 421-422**

Σύγχρονοι διωγμοί χριστιανικών πληθυσμών

**21 Σύγχρονοι Χριστιανοί Κόπτες
Μάρτυρες στη Λιβύη, Tony Rezk**

Χριστιανές στο Ιράκ. Σήμερα απέμεινε το 25% των χριστιανών που ζούσαν εκεί.

Χριστιανοί της Συρίας

Καθημερινή, 24/4/2016

«...»Οι χριστιανοί στη Συρία ζούμε όλο τον χρόνο Μεγάλη Εβδομάδα, βιώνουμε διαρκώς μια αίσθηση συμμετοχής στον Σταυρό και στον θάνατο».

Η χριστιανή ορθόδοξη μοναχή Μαριάμ, από τη Χομς της Συρίας, μιλάει για το δράμα των χριστιανών στην

πατρίδα της αλλά και στο Ιράκ. "Στε-
ναχωριόμαστε όταν συνειδητοποιούμε
ότι ο στόχος είναι ν' αδειάσει η Ανατο-
λή από χριστιανούς, η Ανατολή στην
οποία έζησε ο ίδιος ο Χριστός.

Τώρα, οι χριστιανοί της Συρίας, που
αποτελούσαν μειοψηφία στον πληθυ-
σμό με ποσοστό 10% σε καιρό ειρή-
νης, αναγκάζονται να φύγουν -αν δεν
σκοτωθούν- από πόλεις στις οποίες η
αγριότητα του πολέμου είναι διαρκής.
Αυτοί οι άνθρωποι καταφεύγουν σε
μέρη της Συρίας πιο ασφαλή, είτε φεύ-
γουν για χώρες τις Ευρώπης που είναι
διατεθειμένες να τους δεχθούν...."

"Στο χωριό μου πλειοψηφούσαν οι
ορθόδοξοι χριστιανοί, υπήρχαν όμως
και πολλοί μουσουλμάνοι. Η συμβίωσή
μας ήταν αρμονική, μέναμε ο ένας δί-
πλα στον άλλο στην ίδια πολυκατοικία.
Ο πόλεμος τα άλλαξε όλα" λέει».

Διωγμοί μουσουλμάνων: Η ιστορία της Μαλάλα

Η Μαλάλα γεννήθηκε το 1997 στην κοιλάδα Σουάτ του Πακιστάν. Η φωνή της ακούστηκε πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο όταν σε ηλικία έντεκα ετών έγραψε στο BBC Urdu για τη ζωή υπό το καθεστώς των Ταλιμπάν, που καταδίωκαν τα κορίτσια που ήθελαν να πηγαίνουν στο σχολείο. Τον Οκτώβριο του 2012, η Μαλάλα έγινε στόχος των Ταλιμπάν και πυροβολήθηκε επιστρέφοντας σπίτι της με το σχολικό λεωφορείο. Επέζησε από θάυμα και μετά από μια εντυπωσιακή

ανάρρωση επέστρεψε στα θρανία, στο Μπέρμιγχαμ αυτή τη φορά, όπου ζει με την οικογένειά της.

Το 2013 ήταν υποψήφια για το Νόμπελ Ειρήνης, η νεότερη υποψήφια στην ιστορία του θεσμού και έδωσε ομιλία στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών για τη σπουδαιότητα του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Τον Μάρτιο του 2014 ανακοινώθηκε εκ νέου η υποψηφιότητά της για το Νόμπελ Ειρήνης και στις 10 Οκτωβρίου 2014 το Νόμπελ Ειρήνης μοιράζονται από κοινού η 17χρονη Πακιστανή Malala Yousafzai και ο Ινδός Kailash Satyarthi «για τον αγώνα τους ενάντια στην καταπίεση των παιδιών και των νέων και την υπεράσπιση του δικαιώματος όλων των παιδιών στην εκπαίδευση».

Με λένε Μαλάλα, εκδ. Πατάκη, 2014

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Επιλέξτε και διαβάστε ένα από τα βιβλία ατομικά ή σε ομάδες:**
 - Τα ξυλοπάπουτσα διηγούνται (Οριέττα Τρέβεζα-Σούση)**
 - Πρίγκιπας σημαίνει Αμίρ (Άννα Κοντολέων)**
 - Για την άλλη πατρίδα (Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου)**
 - Το διπλό ταξίδι (Λίτσα Ψαράυτη)**
 - Το αγόρι με τη βαλίτσα (Ξένια Καλογεροπούλου/Μάικ Κένι)**
 - Το αγόρι με τη ριγέ πιτζάμα (Τζον Μπόιν)**
- Πώς σας έκανε να νιώσετε; Τι σκέψεις σας προκάλεσε; Μιλήστε στους συμμαθητές σας που διάβασαν το ίδιο βιβλίο και μοιραστείτε τις σκέψεις σας.**
 - Στον πίνακα της τάξης, γράψτε**

τρία βασικά θέματα του βιβλίου που διαβάσατε (ομαδικά ή ατομικά) τα οποία σχετίζονται με τον ρόλο που έπαιξε η θρησκεία στην εξέλιξη της ιστορίας του ήρωα/της ηρωίδας. Παρατηρείτε ομοιότητες; Διαφορές;

2. Όλοι μαζί στην τάξη συζητήστε: Πώς μπορεί να αισθάνονται αυτοί οι άνθρωποι που διώκονται; Τους συμπαραστάθηκαν οι συνάνθρωποί τους τότε; Εμείς σήμερα πώς μπορούμε να συμπαραστεκόμαστε στους διωκόμενους συνανθρώπους μας;

ΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Το βασικό Υλικό όπως αναρτήθηκε από το ΙΕΠ και δόθηκε στην ομάδα επεξεργασίας περιελάμβανε τις παρακάτω πηγές:

1. Διδακτικά εγχειρίδια Δημοτικού:
α) Γ' (1992), Δ' (1993), Ε' (1995)
και ΣΤ' (1995)
β) Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' (2006)
2. Τα παιδιά διαβάζουν τη Βίβλο, εκδ. Ελληνική Βιβλική Εταιρία, Αθήνα 2005
3. Ματθαίος Μουντές, Ιστορίες από τη Βίβλο, Παλαιά Διαθήκη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1997
4. Ματθαίος Μουντές, Ιστορίες από τη Βίβλο, Καινή Διαθήκη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1998
5. Μαρίζα Ντεκάστρο, Βυζαντινή Τέχνη. Οδηγός για παιδιά, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2001

- 6. Μαρίζα Ντεκάστρο, Διαβάζοντας τις βυζαντινές εικόνες, εκδ. Νέοι Ακρίτες, Αθήνα 1992**
- 7. Άννα Κωστάκου-Μαρίνη, Το Πάσχα της Αννούλας, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 1994**
- 8. Άννα Κωστάκου-Μαρίνη, Οι γιορτές του Αποστόλη, εκδ. Παρουσία, Αθήνα**
- 9. Άννα Κωστάκου-Μαρίνη, Η γιορτή του Σωτήρη, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1996**
- 10. Γεώργιος Μέγας, Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας, εκδ. Εστία, Αθήνα 2007**

Η ομάδα επεξεργασίας παραθέτει εδώ τις δικές της περαιτέρω προσθήκες κειμενικού υλικού ανά Θεματική Ενότητα:

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Οι πρώτοι χριστιανοί. Δυσκολίες και περιπέτειες

- 1. Επιστολή Παύλου 'Προς Γαλάτας' 3:26-28, από τη σελίδα www.users.sch.gr**
- 2. Στίχοι από το τραγούδι των Αλκίνοου Ιωαννίδη, Βασίλη Λέκκα, Αερικών 'Διαφορετικοί', από τη σελίδα www.stixoi.gr**
- 3. Αποσπάσματα από το: Αντώνης Σαμαράκης, Αρνούμαι, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 2013**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες.

- 1. Λογγίνος ο Εκατόνταρχος: επεξεργασμένες πληροφορίες από τη σελίδα www.saint.gr**

- 2. Ευσέβιος Καισαρείας, Εκκλησιαστική Ιστορία, από τη σελίδα www.users.uoa.gr/~nektar**
- 3. Ισίδωρος Ζουργός, Λίγες και Μία Νύχτες, εκδ Πατάκη, Αθήνα, 2017**
- 4. Σταύρος Τζίμας, 'Όταν οι χριστιανοί της Συρίας ανεβαίνουν Γολγοθά όλο τον χρόνο', Η Καθημερινή, Αθήνα, 24/4/2016, από τη σελίδα www.kathimerini.gr**
- 5. Περιγραφή του βιβλίου Με λένε Μαλάλα, εκδ. Πατάκη, 2014, από τη σελίδα www.patakis.gr**

ΕΙΚΟΝΙΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικονογράφηση εξωφύλλου: Κοψίδης Ράλλης, «Το όραμα του Απ. Παύλου», τοιχογραφία στο νάρθηκα του ιερού ναού Αποστόλου Παύλου του Ορθοδόξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Chambésy Genève, 1978.

Εικονογράφηση οπισθοφύλλου: Κοψίδης Ράλλης, «Προσχέδιο για την εικονογράφηση της οροφής του κεντρικού κλίτους», 1975. Διακοσμητικό πλαίσιο εντός των Θεματικών Ενοτήτων: Κοψίδης Ράλλης Κόντογλου Φώτης, διακόσμηση στο Γ.Α. Μέγας Ελληνικά Παραμύθια, εκδ. Ι.Δ. Κολλάρος και Σία (Εστίας), Αθήνα, 1962.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Οι πρώτοι χριστιανοί τελούν το μυστήριο της Βάπτισης μυστικά μέσα σε μια κατακόμβη

www.earlychurchhistory.org

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος Πεντηκοστή (λεπτομέρεια)

www.sansimera.gr

Απόστολος Παύλος

Υλικό ΙΕΠ

Περιοδείες Απ. Παύλου

Υλικό ΙΕΠ

Εξάπλωση χριστιανισμού

www.en.wikipedia.org

Συνάντηση Πέτρου-Παύλου

www.weebly.com

Βαπτιστήριο Δαμάρας

pdf: Δέσποινα Ιωσήφ Δούρα-Ευρώπος, η πρωιμότερη χριστιανική εκκλησία

Κάτοψη ναού Δαμάρας

**pdf: Δέσποινα Ιωσήφ Δούρα-Ευρω-
πός, η πρωιμότερη χριστιανική εκ-
κλησία**

**Ιερό στις κατακομβες της Ρώμης
www.e-yliko.gr**

**Απεικόνιση laser κατακόμβες αγ.
Δομιτίλλας
www.bloodofrome.com**

**Κατακόμβες Μήλου
www.milos-holiday.gr**

**Κατακόμβες Μήλου διάκοσμος
www.mixanitouxronou.gr**

**καλός ποιμήν
www.e-yliko.gr**

**ιχθύες-άγκυρα
www.trivonio.blogspot.gr**

**κοινότητες αγάπης
www.xristipoliteia.gr**

**Μαρτύριο Διακόνου Στεφάνου
Υλικό ΙΕΠ**

Ρέμπραντ, Ο Αγ. Παύλος στη φυλακή
www.el.wikipedia.org

Φρα Αντζέλικο, Οι 7 Διάκονοι **www.marysrosaries.com**

Στέφανος

www.amalgamaparamythias.blogspot.gr

Το μαρτύριο του Στεφάνου

www.armenistis.blogspot.gr

Κορνήλιος και άγγελος

www.remprousia.gr

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος Άγιος Παύλος

www.el.wikipedia.org

Ο πάπυρος 15

www.en.wikipedia.org

Νέλσον Μαντέλα

www.en.wikipedia.org

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Μαρτύριο Αγίων

Υλικό ΙΕΠ

Άγιος ιερομάρτυρας Αυτόνομος

www.diakonima.gr

Άγιοι δισμύριοι της Νικομήδειας

www.saint.gr

Άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος [www.](http://www.imprantokratoros.gr)

imprantokratoros.gr

Θρίαμβος χριστιανών μαρτύρων

την εποχή του Νέρωνα, Romain

Thirion

<https://en.wikipedia.org>

Κολοσσαίο (εσωτερικό)

Υλικό ΙΕΠ

Το εκκλησάκι μέσα στο προαύλιο

(59ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης)

www.dimotiko.tripod.com

Λογγίνος ο Εκατόνταρχος

www.diakonima.gr

Μ. Κωνσταντίνος
Υλικό ΙΕΠ

Αψίδα Μ. Κωνσταντίνου
www.rome.gr

Μ. Κωνσταντίνος
www.vyzantinaistorika.blogspot.gr

ΟΡΑΜΑ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (Πιερο
ντελα Φρανσέσκα 15ος αι)
Υλικό ΙΕΠ

Λάβαρο Μ. Κωνσταντίνου
www.en.wikipedia.org

Το όραμα του Μ. Κωνσταντίνου, Ρα-
φαήλ
www.tumblr.com

Διάταγμα των Μεδιολάνων (λεπτο-
μέρεια από την πόρτα του Καθεδρι-
κού του Μιλάνο)
www.iisbachelet.it

Διάταγμα των Μεδιολάνων (λεπτομέρεια από την πόρτα του Καθεδρικού του Μιλάνο)

www.iisbachelet.it

Ναός Αναστάσεως (εσωτερικό)

Υλικό ΙΕΠ

Οι Ισαπόστολοι Κωνσταντίνος και Ελένη

www.theologos.gr

Ύψωση του Τιμίου Σταυρού

www.saint.gr

Η είσοδος του Ηρακλείου στην Ιερουσαλήμ

www.travelingintuscany.com

Ύψωση του Τιμίου Σταυρού (βασιλικός)

Υλικό ΙΕΠ

Παιδάκια εβραϊκής καταγωγής σε στρατόπεδο συγκέντρωσης

www.ethnos.gr

**21 Χριστιανοί Κόπτες Μάρτυρες
που σκοτώθηκαν από τον ISIS στη
Λιβύη, Tony Rezk**

www.croire.la-croix.com

Χριστιανές στο Ιράκ

www.kathimerini.gr

Μαλάλα Γιουσαφζάι

www.tumblr.com

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεματική Ενότητα 1

Οι πρώτοι χριστιανοί: δυσκολίες και περιπέτειες

Θεματική Ενότητα 2

Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού.

Πρόσωπα και μαρτυρίες

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.